Ч. 184 (14.433). Львів, неділя 16. серпня 1936. Pocztowa opłata opłacona ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 504.260. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 229-41.
„ Друкарні: 229-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Комуністи розстріляли 1.500 заручників.

ЛЬОНДОН, 15. 8. ПАТ. „Івнінг Нюз" повідомляє, що комуністична міліція у Сан Себастіян розстріляла вчора 51 заручників і що дальших 1.400 екзекуцій виконали у хвилині, коли повстанці бомбардували місто.

Червоно-золотий прапор повстанців — національним прапором.

РАБАТ, 15. 8. ПАТ. Радіостація повстанців у Севіллі потвердила нині рано вістку, що літаки повстанців знищили урядовий кружляк „Хаіме 1" у пристані Маляґа. Всі міста, які є в руках повстанців уладили великі свята, щоб віддати шану червоно-золотому прапорові, який від тепер є національним прапором Еспанії. Відділ урядових військ розстріляв на території Портуґалії старшину повстанців з родиною. Це викликало в цілій Портуґалії велике обурення.

Завзяті бої під Маляґою.

ПАРИЖ, 15. 8. ПАТ. З Рабату повідомляють, що минулої ночі дійшло до завзятого бою в околиці Марґеля на шляху Естепона—Маляґа. Вкінці перемогли повстанці, які здобули багато воєнного матеріялу, як гармат, скорострілів і муніції. В бою взяло участь 6 до 7.000 міліції, яка вирушила з Маляґи проти повстанців.

ПАРИЖ, 15. 8. ПАТ. Згідно з вістками з Еспанії на всіх фронтах йдуть завзяті бої. Військa ген. Франка, Моля і Кієпо де Ляно перейшли до завзятого наступу. „Фіґаро" пише, що наступ на Маляґу припізнився тому, що дружина і доньки ген. Кієпо де Ляно були в руках червоних урядових військ у Маляґі. Комуністи загрозили їх розстрілом, якщо в найближчому часі прийде до наступу на Маляґу. Одначе в руках повстанців була дружина міністра військових справ еспанського уряду. Оба команданти ворожих військ порозумілися телефонічно і виміняли свої жінки.

ҐІБРАЛЬТАР, ПАТ. Війська повстанців, які вирушили на Маляґу, здобули міста: Ґвадіяро, Сан Енроке, Лябінілляс і Тесорілльо. Підчас боїв за це місто згинуло 200 комуністів. Повстанці здобули багато муніції, скорострілів і самоходів. Тепер облягають м. Естепона і після його здобуття наступатимуть далі на Маляґу.

Повстанці в м. Бадахос.

ПАРИЖ, 15. 8. ПАТ. З Ельвас повідомляють: Вчора в год. 7-ій рано артилерія повстанців почала бомбардувати Бадахос, літаки скидали бомби. По безуспішній атаці повстанці припинили наступ в год. 11-тій рано, але вже в год. 5-тій пополудні повели другий наступ. На звалищах мурів боронться 3.000 міліціянтів і 500 вояків, які боролися розпучливо за кожну пядь землі знаючи, що їх не помилують. Брамою св. Трійці ввійшли до міста перші відділи повстанців. На всіх вулицях ідуть завзяті бої. Форт Сан Крістобаль, який вчора здобули повстанці, обстрілює дільниці старого замку, в якім сконцентровані урядові війська ставлять розпучливий опір.

Кордова в руках уряду.

МАДРИД, ПАТ. Урядові війська заняли м. Пособлянко (50 км. на північ від Кордови) і взяли до неволі 200 членів цивільної ґвардії, які прилучилися до повстання. Мадридський уряд запевняє, що цілий простір Кордови в руках урядових військ, які окружили місто і ждуть приказу до наступу.

Підсумки першої сесії нового французького парляменту.

Програма людового фронту здійснена.

ПАРИЖ, 15. 8. ПАТ. Вчора рано закінчилася перша сесія палати послів, що тривала без перерви від 1. червня, себто півтретя місяця.

За той час палата послів ухвалила 61 законів першорядної ваги.

Зі суспільної ділянки слід згадати закони: **1) про збірні умови, 2) про 40-годинний тиждень праці в торговлі та промислі, 3) про платні відпустки** для працівників промислу, торговлі, вільних професій, рільництва і домашньої прислуги, **4) про піднесення шкільного віку до 14-ох літ і т. д.**

Дуже важні нові закони з **фінансової** ділянки, а саме: 1) один з них затвердив договір міністра скарбу з губернатором Банку Франції та устійнив максимальний обіг скарбових бонів на 10 міліярдів франків; до тої межі **може державний скарб затягати у Банку Франції безпроцентовий кредит, крім того може сконсолідувати державний довг. 2) Інший закон змінив статут Банку Франції, ще інший 3) визначив кари за укривання капіталів за кордоном.**

З низки законів, що реґулюють закордонну торговлю, назвемо один, який касує клявзулю найвищого упривілеєння дотично Англії.

З **військової** царини слід згадати **націоналізацію воєнного промислу.**

Крім того ухвалено закон про амнестію, — інших політичних ні устроєвих справ парлямент не торкався.

Таким чином Блюм міг похвалитися перед людовим фронтом, що сповнив усі обіцянки, які висловив у своєму експозе 6. червня.

За час першої сесії опозиція заховувалася спокійно, щоб не стягнути на себе закиду, що утруднює експерименти уряду.

Стільки політик, скільки повітів.

Львів, 15. серпня 1936.

Про те, що у Польщі є стільки національних політик супроти того самого народу, скільки воєвідств, не будемо тепер розписуватись, тим більше, що це речіноторійно відомі. Адже відома річ, що на Поліссі адміністраційна влада не признає навіть факту, **що живуть там** українці, і вводить у світ нову націю під „науковою" назвою „тутешній". На Волині — навпаки — істнує дуже яскрава і барвиста офіціяльна декорація українства, з найдбайливішим зберіганням засади, щоб за нею не було ніякого, навіть культурницького і суспільного змісту. На Лемківщині (краківське воєвідство) адміністраційні чинники всяку українську культурно-освітню роботу (навіть передплату преси та дитячі садки) вважають „інвазією" (чит. недавні виводи якогось тамошнього адміністраційного достойника в „ІКЦ") та активно підтримують москвофільство, творючи неістнуючу в Галичині територіяльну російську національну меншину, — а про Холмщину нічого й казати: у повітах, з яких ще у 1922 році вийшли до сойму українські посли, йде послідовно затирання всяких українських слідів. Усе це речі відомі. Зате менше відомо, бодай у Варшаві, що й у Східній Галичині істнує справжня мозаїка національних політик супроти українців.

Був колись час, коли можна було тут досить виразно розмежувати ті політики також воєвідським мірником. Тоді називалося, що розмірно найкращі відносини панують у львівському воєвідстві, найгірші у тернопільському, хиткі й неоднородні у станиславівському, в якому косівський і надвірнянський повіти (Гуцульщина) творять терен спеціяльного реґіонального експерименту, трохи на вподобу Полісся, трохи Лемківщини. Але цей поділ, здається, сьогодні анахронічний, особливо після останніх персональних змін. Сьогодні важко вже стосувати „воєвідський принцип" у розгляді національної політики на галицькому терені. Його заступив всевладно принцип повітовий. Особливо від якого року, коли здавалося, що ось саме прийшов блаженний час устійнити й уздгіднити національну політику для всієї держави згідно зі спільними засадами, прийнятими у Варшаві під кутом загального державного інтересу, — еволюція відносин пішла по лінії дальшої „диференціяції" політики.

Конкретні приклади: В одному повіті Луги свобідно носять однострої, а Сокіл має всяку таку змогу діяльности, — в іншому за луговi однострої йдуть переслідування, а Соколові кажуть, що його діяльність нелегальна, як довго незатверджені нові статути. В одному повіті йде справжня війна проти шапок з інвалідської робітні, в іншому ніхто на них не звертає уваги. В одному повіті лише в дорозі винятку можна добитись дозволу на дитячі садки, в іншому староство йде під цим оглядом на руку і не робить труднощів. В одному повіті термін „український" вже неначе леґалізований, в іншому все ще живуть тільки „русини", а навіть мельдункові картки у громадських урядах, вид-

нені по українськи, викликують обструкцію пи- сарів (щось, як у ріжних дільницевих комісарі- ятах м. Львова). Те саме торкається коопера- тивних свят та церковно-національних прилюд- них здвигів, те саме торкається відношення ста- ростів до Маслосоюзу (спеціяльна ревність де- яких із них основувати конкуренційні молочарські осередки „згори", адміністраційним шляхом), те саме торкається всього підходу до україн- ської проблеми і всіх її життєвих подробиць.

Чи це значить, що керманичі адміністрацій- них установ в окремих повітах пристосовуються до льокальних відносин, приймаючи, що дійсно у ріжних повітах аж така ріжниця льокальних відносин? Далеко ні. Меншу ролю грає тут на- віть особистий світогляд окремих вищих і ниж- чих державних урядовців, іхній лібералізм чи реакційність, та іхня особиста вдача — більший або менший активізм. Головна причина такого жалюгідного і нестерпного хаосу це специфіч- ний психольогічний підхід більшости членів державної адміністрації, що кожний повіт, це царство само для себе, відокремлене китай- ським муром від сусіднього царства, і що саме на терені даного царства місце для здійснювання єдиноспасенної лінії, прийнятої кожночасним по- го керманичем. Той психольогічний підхід схa- рактеризував недавно п. Бончковський в той спосіб: „...У нашій бідній, а преціль коханій батьківщині воно так: шлезак бачить тільки німця і ставить на союз з Росією, крулевяк, яко- го не підбив Достоевський і Толстой, не спосте- рігає нічого крім російської небезпеки і разом з Цат-Мацкевічом признає Студніцького, льво- вянин перестерігає перед „української парті- єю", що каламутить воду у руському ставі. Справді, останній вже час, щоби пинщаків, ка- ... цер і Тонько зі Щепком ... на ... гему польської державної політики, внутріш- ньої і зовнішньої, та перестали вести внутріш- ню і зовнішню політику льокальну: пинську, ...еську, тешинську..."

Коли „львовянин" пише лише статті до „Бю- летину", а Тонько зі Щепком розвеселюють ра- дієву публику, хай воно їм вийде на здоровля. Але коли керманичі льокальної державної адмі- ністрації видають накази й розпорядки, дозво- ли і заборони, від яких залежить політичне, культурне й освітне життя великих відломів на- роду, то живуть на терені даних адміністрацій- них територіяльних одиниць, то це справа ба- гато поважніша. Це не є вже навіть чисто адмі- ністраційний хаос. Це хаос політичної думки, це хаос відношення держави до кількаміліоно- вого чужонаціонального колективу, який му- сить викликувати реакцію у відношенні того колективу супроти держави, це хаос, який уне- можливлює не тільки нормальну працю легаль- них, під усякою правною контролею істнуючих політичних, культурних і суспільних україн- ських організацій, але й унеможливлює взагалі устійнювати плян творчої конструктивної праці.

Чи справді не прийшов вже останній час, щоби відповідальні державні керманичі 1) у- стійнили спільні і розбіжні точки між поль- ською державною та українською національною рацією, 2) повчили про свої висновки всі під- леглі органи влади і застосували їх практично супроти актуальних питань політичного та культурно-суспільного будня, і 3) дбали, щоб цілком маленькі можновладці, від яких остаточ- но залежить низове життя, не перейначували та не змінювали політики згідно з власними химера- ми! Національна політика може бути теж змін- лива, може теж еволюціонувати, може теж за- лежати від змін державного устрою, внутріш- нього політичного укладу сил, навіть міжнарод- ніх відносин. Алеж льогічна змінливість політи- ки не має нічого спільного з хаосом, який супе- речить льогіці. Суперечить і українському на- ціональному інтересові і польському інтересові державному. Коли є 7 ріжних воєвідських укра- їнських політик та 55 повітових політик у самій Східній Галичині, то кому це може вийти на до- бро?!

Як Совіти зберігають невтральність супроти Еспанії?

Женева, 11. серпня 1936.

Величезна акція, яку московський уряд про- вадить з питомою йому брутальністю в самій Ес- панії, на міжнароднім терені та в межах СССР, показує дуже виразно, як багато ставить він на еспанську карту. У Москві, Ленінграді, Києві, Харкові, Мінську, Тифлісі, Ташкенті та інших мі- стах відбулися надзвичайно галасливі віча, на які зігнано десятки тисяч совітських підданців та ви- голошено повінь несамовито демагогічних про- мов. Напади „товаришів" Шверніка, Макарова та інших московських достойників на „німецьких та італійських паліїв світової війни в Еспанії" бу- ли остільки люті і суперечні всім формам між- державних взаємин, що деякі часописи в Европі висловили іронічні уваги щодо завчасного вве- дення нової совітської конституції, яка дає не- обмежену волю слова совітським „громадянам" та звільняє Кремль від всякої відповідальности за них. Ще більш брутальним порушенням нев- тральности було відчислення 1—$^1/_2$% зарібної платні, прийняте розуміється з „величезним за- хопленням" совітського пролетаріяту, призначене не для якихсь добродійних установ у користь жертв громадянської війни в Еспанії, а для „ма- теріяльної підтримки" еспанських большевиків, як цілком отверто заявив Макаров на москов- ських зборах. Інтервенційний характер цієї гро- шевої підтримки враджує вже та обставина, що мільйони стягнені з робітників у безвартних совіт- ських рублях московський уряд виплатив у Ма- дриді в досить вартісних ще французьких фран- ках.

Особливо ганебно виглядає стягання грошей з населення поневолених націй СССР у користь большевицьких катів еспанської нації. Але в цім випадку еспанці українцям, наприклад, справді можуть небагато завдячити. До президії зборів протесту в Києві, на які зігнано нібито до 30.000 осіб, належали поза паном головою Богомольцем такі „українці", як Кулішев, Трипольскій, Ізра- ільскій, Мерів, Шевелев, Фонарйова, Маеpгольд і інші.

На тлі московської гостро-інтервенційної по- літики в Еспанії надзвичайно комічно виглядає приступлення московського уряду до французької пропозиції невтральности в еспанській внутріш- ній війні. Зрештою, коли права рука французько- го уряду, Дельбос, не знає формально, що робить ліва рука, в особах премієра Блюма, Кота та ін- ших інтервенціоністів, то чому Літвінов не мае би робити тогож самого, що робить Швернік, Ма- каров і т. і.?

Але, не зважаючи на безушинні звістки про великі перемоги мадридського уряду, не зважа- ючи на палкі запевнення большевицької преси та промовців на всіх зборах, що „еспанський уряд переможе воєнно-фашистівських бунтівників", пе- реконання такого Кремль видно не має, тому під- тримуючи еспанських большевиків грошима, людьми, зброєю та муніцією, московський уряд готується і на ту евентуальність, що переможця- ми будуть еспанські повстанці. Пан Радек, мен- тор Літвінова, розпочинає завчасу страхати Ан- глію та Францію майбутньою „фашистівською" Еспанією, пишучи між іншим: „Чим голосніше будуть німецькі фашисти кричати про больше- вицьку та французьку інтервенцію в Еспанії, тим ясніше стане, що вони готують поважну акцію не лише проти Еспанії, а й проти Франції. Італія намагається вже давно примінститися напроти Гі- бральтару, тому італійська преса кричить за- мість німецької про совітську та французьку ін- тервенцію. При довшім тревнні війни в Еспанії німецький „Адмірал Шеер" може осісти на Ба- леарських островах, а італійські летуни в Сеуті. Хай льондонські фільософи, які або міркують про шкоду з пролетарської диктатури в Еспанії, подумають про це. Вони можуть опинитися скоро ще перед італійськими підводними човнами в Гі- бральтарі та німецькими кружляками на шляху, що проводить до Гібральтару." (Ізв. 4. VIII 36).

Але Радек, хоч і який добрий гандляр, не- хвалює мабуть даремно вигоди „пролетарської диктатури" в Еспанії для Льондону в порівнанні з „фашистівською небезпекою" біля Гібральтару. Московська диплиьоматія не вперше вже намага- ється сховати велику справу поза малою. А цією великою справою є для Великобританії вибрати остаточно позицію по стороні національних дер- жав та поневолених націй СССР, чи по стороні большевизму, себто по стороні Москви та Пари- жа, оскільки він лишиться у московських руках. Перед цим вибором стоїть Льондон в Еспанії так само, як у цілім світі. Щож до „фашистівського" стрілшака на Гібральтарі, то треба сказати, що Великобританія має місця значно тяжчі до обо- рони не проти національних держав, з якими во- на може завжди порозумітися полишивши Мос- кву, а проти Москви та збольшевиченої Франції.

А вислід війни в Еспанії залежить лише в деякій мірі від інтервенції тої чи іншої групи дер- жав. Ніяка інтервенція не зможе накинути ес- панській нації на довший час большевицького па- нування, як фактична інтервенція багатьох вели- ких держав на користь Москви в її боротьбі про- ти поневолених націй не може на віки закріпити московського панування над ними. Але поразка московсько-французької інтервенції в Еспанії бу- де тим більшою поразкою Москви, що вона ви- скає тепер гроші з поневолених націй СССР, щоб поневолювати ними еспанський нарід. Інтервен- ційна акція, яку московський уряд так необе- режно розпочав на землях поневолених націй, втягає їх в сам крутіж політичного життя Евро- пи, творить новий спільний фронт поневолених націй СССР та націоналістичних держав заходу.

М. Донько.

УЛЬТІМАТ.

ПЕКІН, 15. 8. ПАТ. Ген. Чанкайшек, що пе- ребуває тепер у Кантоні, вислав до генералів Літсунгена і Пайхузсі, які хотять проголосити незалежність пров. Квангсі, ультиматичне домо- гання негайно підчинитися Нанкінові.

КИТАЙСЬКО-ЯПОНСЬКЕ НАПРУЖЕННЯ

ТОКІО, 15. 8. Домеї. Китайська влада арешт- увала у Лянчов (пров. Кансу) 6-ох японських подорожних. Японські кола цим обурені; япон- консулят у Нанкіні зажадав, щоб арештованих увільнили.

Італійські летунські маневри недалеко Франції.

РИМ, 15. 8. ПАТ. 12. і 13. ц. м. відбулися на лігурійському побережі маневри, у яких взяло участь 200 літаків.

КОНФІСКУЮТЬ МАЙНО АБІСИНСЬКИХ ДЕРЖАВНИХ МУЖІВ.

РИМ, 15. 8. ПАТ. На приказ марш. Ґраціяні скомфісковано приватне майно раса Насібу та Вольде Маріяма за „спеціяльно злобну ді- яльність проти безпеки і спокою Абісинії".

РАС ГУГСА В РОЛІ ТУРИСТА.

МАССАВА, 15. 8. Стефані. Рас Гугса виїхав учора до Італії, щоб звидіти Рим та кілька біль- ших італійських міст.

Український чи руський?

Один присуд Найвищого Суду у Варшаві національно-політичного характеру відбився недавно відгомоном на сторінках польської і української преси. Є ним присуд з 4. грудня 1935 р. (№ Akt 2 K 942/35), виданий внаслідок касації Іллі Масиника від засуду Окружного Суду у Львові з 17 березня 1935 р.

Подійсний стан справи такий:

Ілля Масиник відмовився приняти військову книжечку, стверджуючу його відношення до військової служби з цеї причини, що всупереч його виразному жаданню виповнити рубрику „народовосьць“ словом „українська“, виповнено її словом „руська“. За цю відмову засуджено його по думці ст. 98, закону з 17 березня 1933 р. (В.З.Р.П. ч. 36, поз. 299) як новелі до закону про загальний військовий обовязок в карно-адміністраційному поступуванні. Згадана стаття звучить: „Хто відмовляється прийняти карту покликання, мобілізаційну карту або інший військовий документ, що стверджує його відношення до військової служби — підпадає карі арешту до двох місяців і гривни до 2.000 золотих, або одній з тих кар“.

Проти старостинського засуду зголосив Ілля Масиник спротив до Окружного Суду у Львові, котрий признав вину рекурента згідно з мотивами карно-адміністраційного присуду. У касації, яку зголосив засуджений, піднесено заміт образи матеріяльного права тим, що признано вину обвинуваченого, хоча не було в його вчинку знамен приписаного йому проступку, бо документ, яким є військова книжечка, повинен бути виповнений у всіх своїх подробицях згідно з правдою. Тим самим теж і відповідна рубрика військової книжечки, що торкається ствердження національности, повинна відповідати дійсному станові річи. А що у цій рубриці замість означення „народовосьць україньска“ ужито терміну „народовосьць руска“, то цього роду означення національности, яке в понятті українського громадянина творить образу, відбирає військовій книжечці характер документу і неприняття такої книжечки було оправдане та не може становити якогось проступку, тим більше, що термін „український“ є принятий державою.

На цю мотивацію касації відповів Найвищий Суд (референт судця М. Хичевський) присудом з 4. грудня 1935 р. з такими мотивами:

По думці ст. 98 закону з 17 березня 1933 р. той, хто відмовляється прийняти військову книжечку, яка стверджує його відношення до військової служби, підпадає карі арешту і гривни, або одній з тих кар. Обвинувачений, як стверджує оспорений присуд, відмовився прийняти військову книжечку, отже суд узасаднено приняв його вину. Проти того засуду спрямовані виводи касації, які висловлюють погляд, начеб тільки означення „українська національність“ і „українець“ було правно обовязуюче і одиноко допускальне в документах при стверджуванні національности даної особи і тому ужиття назви „русин“ в документі відбирає йому характер документу; такий погляд є позбавлений всякої правної підстави. Перечить цьому зокрема закон з 1 липня 1924 р. поз. 724 і виконавчий розпорядок з 24 вересня 1924 р. поз. 820 В. З., котрі у своїх постановах уживають на означення непольського населення, що мешкає на терені львівського воєвідства, тільки означення „русіні, народовосьць руска, русіньска“, так як уживає назви „бялорусіні“ для означення мешканців поліського воєвідства. Тому на підставі тільки того факту, що дійсно у розговірній (поточней) мові, як і в деяких офіціяльних енунціяціях прийнятою і толерованою є також назва „українец“, „народовосьць україньска“ і т. п. не можна ніяким чином, як це робить касація, доказувати, що тільки ця назва є легальна й обовязуюча в документах. У цьому стані річи дальше твердження касації, начеб назви „русін“, „руска народовосьць“ в українському громадянстві вважається образливою, слід вважати за цілком довільну концепцію оборонця обвинуваченого. Зрештою є воно з правного становища без значіння, тому що питання, чи якийсь вислів має зневславлюючий характер, залежить від значіння цього вислову в загальному розумінні, як теж від правної оцінки, чи у властивому розумінні містяться у ньому зневславляючі або образливі знамена, — а цьому перечить хоч би тільки вище наведений закон з 31. липня 1924 р. З тих причин Найвищий Суд віддалив касацію.

Присудів суду не вільно критикувати, зрештою правна мотивація наведеного вгорі присуду спирається в цілости на обовязуючому позитивному праві, на яке суд покликався, а саме на законі з 31 липня 1924 р. про державну мову і мову урядування державних і самоуправних адміністраційних властей, та на виконавчому розпорядку ради міністрів до цього закону з 24 вересня 1924 р. На підставі постанови ст. 64 обовязуючої конституції з 23 квітня 1935 р. суди не мають права досліджувати важности законодатних актів, якслід оголошених.

Польська конституція признає в обовязуючих постановах з 17/3 1921 р. правну підметовість т. зв. національних меншин як окремої спільноти у статті 109, кажучи, що окремі державні закони забезпечать меншинам у польській державі повний і свобідний розвій їх національних питоменностей при помочі автономних союзів меншин з правно-публичним характером в обсязі союзів загальної самоуправи, застерігаючи собі право контролі їхньої діяльности і доповнення на випадок потреби їх фінансових засобів. Є це тільки lex declarativa, без практичного правного значіння, бо таких законів ,про які згадує ст. 109 Польща досі не видала. Конституція вдоволяється лише заявою (ст. 109, уст. 1), що кожний громадянин має право зберігти свою національність та розвивати свою мову і національні питоменности. Зрівнює вона врешті (ст. 110) польських громадян, що належать до національних меншин, з іншими громадянами, — очевидно польської національности. Польська практика не признає автономії національних меншин і не стоять вони під окремою правною охороною, як це є на основі ст. 152 карного кодексу з польським народом, де сказано, що хто ображує або висміває польський нарід, підпадає карі вязниці до пяти літ, при чому судова практика розуміє слово „польський“ виключно в етнічному значінні.

Польське законодавство не знає цілковитої рівноправности своїх народів як рівнорядних підметів, як це було у ст. 19 державного основного закону в Австрії з 21 грудня 1867 р. В.з.д. ч. 142, і як це у великій мірі знає Чехословаччина. Зате ввела в життя окремі мовні закони — т. зв. закони Стан. Ґрабського з 1924 р., — що дуже обмежили наші права в Галичині і з мотивів суто політичних під вшехпольською призмою залеґалізували у тих законах слово — rusin, ruski - rusiński, лякаючись ненависного слова — „український“.

Мовна ділянка у б. пруській займанщині, унормована спеціяльними постановами, нас не торкається і тому її поминаю. Зате торкаються нас такі мовні закони й розпорядки: 1) закон з 31/7 1924 р. В.З.П.Р. ч. 73, поз. 724 про державну мову і мову урядування державних і самоуправних адміністраційних властей і вик. розпорядок ради міністрів до нього з 24/9 1924 р. В.З.П.Р. ч. 85, поз. 820; 2) закон з 31/7 1924 р. В.З.П.Р. ч. 78, поз. 757 про мову урядування судів, прокураторських урядів і нотаріяту; 3) закон з 31/7 1924 р. В.З.П.Р. ч. 79, поз. 766, що має деякі постанови про організацію шкільництва і вик. розпорядок мін. віроісповідань і освіти до нього з 7/І. 1925 р. В.З.П.Р. ч. 3, поз. 33 і 4) розпорядок міністра промислу і торговлі з 20/12 1924 р. В.З.П.Р. ч. 113, поз. 1010 про державну мову і інших у почтовій, телеграфічній і телефонічній комунікації у внутрішньому обороті. Усюди у тих законах і розпорядках польська мова дістала характер державної мови і виключно пануючої за винятками, які там передбачено у користь мови „руської“ (у скобках додається „русіньскої“), білоруської і литовської. Кожна з тих трьох недержавних мов на означеній у згаданих законах й розпорядках території має неоднакові права, найширші українська, зокрема на території трьох східно-галицьких воєвідств, або на території Львівського Апеляційного Суду.

Проти мовних законів Стан. Ґрабського боролася свого часу у соймі і сенаті тодішня Українська Парляментарна Репрезентація й ціле українське громадянство і бореться до сьогодні, жадаючи їх основної мериторичної зміни та передовсім заступлення слова „руський“ — „русінський“ словом „український“. Щойно ця остання зміна усуне з урядової номенклятури політичний продукт проф. Ст. Ґрабського й залеґалізує на майбутнє одиноко-урядову назву „українець“, „український“ у польському законодавстві й публичному житті та припинить роблення гокус-покус зі словом „ruski“ ріжними політичними жонглерами.

Маючи це на увазі, теперішня Президія Української Парляментарної Репрезентації внесла з кінцем мин. року як перший зі своїх численних меморіялів до уряду меморіял у справі термінольоґії і прав української мови, жадаючи між іншими мовними домаганнями (свідоцтва, печатки, написи, протоколи) у першу чергу устійнити номенклятуру „українець“, „український“ у всіх урядових актах і ввести її в уживання усіх державних і самоуправних урядів, судів і шкіл.

Це можна було зробити тільки шляхом розпорядку президента держави зі силою закону як новелею до згаданих трьох мовних законів. Тимчасом у відповіді на повищий меморіял Президії УПР появився розпорядок у формі інструкції міністра внутр. справ про уживання терміну „український“, „українець“, що не зміняє — бо міністерським розпорядком закону не можна зломити — законної номенклятури „руський“ („русінський“). Упрощує він лише справу остільки, що державний чи самоуправний урядовець може назвати нас у розмові українцями (як це зрештою робив постійно уряд у парляменті) і прийняти від сторони письмо, де вжито не слова „руський“, але „український“.

Повідомляючи тоді про той розпорядок м-ства внутрішніх справ, „Діло“ цілком слушно схарактеризувало його відразу у наголовку, як „неполаднану справу“. „Концесія“, якою нібито є той розпорядок, ані українців не задовольняє ані справи не вирішує, — навпаки, актуалізує лише дальшу боротьбу за її позитивну полагоду.

На тему цитованого на вступі присуду Найв. Суду і міністерського розпорядку-інструкції, щойно наведеного, заговорили польська преса, у першу чергу вшехпольського напрямку і відомий наш „приятель“ „Іл. Курієр Цодзєнни“, ликуючи з нашої програної на точці національної номенклятури. Появилась теж на сторінках „Діла“ (ч. 155 з 14. липня ц. р.) обширна передовиця під наголовком „Може існувати лиш одна назва!“. Освітлено у ній з історіософічного погляду зміни назви „руський“ у її внутрішньому змісті від київської княжої держави по сьогоднішній день, як теж конечність заступити її сучасною назвою „український“. Цитовано там й погляди проф. краківського унів. д-ра Нітша і проф. познанського унів. д-ра Улашина, з яких останній висловився без застережень за одинокою повноправністю терміну „український“. Виводи автора статті „Діла“ назагал зовсім слушні, нестійні тільки дещо, як йде там мова про юридичну арґументацію на основі сучасного польського позитивного права.

Саме це спонукало мене написати ці уваги, при чому мав я перед собою повний текст згаданого присуду Найв. Суду, як теж текст усіх мовних законів і розпорядків. Цитований на вступі присуд Найв. Суду вийшов такий, який мусів вийти і він мене ані не здивував, ані не тривожить. Подібно сталося на Підкарпатській Руси, де чехо-словацька найвища судова маґістратура на основі постанов чехословацької конституції і сенжерменського договору з одинокою там урядовою назвою „карпаторуський“ — не прийняла назви „український“, як номенклятури там урядово непризнаної.

Ми, українці, у Польщі не можемо припинити боротьби за права нашої мови. У першу чергу мусимо змагати до основної мериторичної зміни мовних законів й розпорядків у напрямі поширення прав української мови на етнографічних українських землях, а покищо у найближчому часі до законної зміни терміну „руський“, „русінський“ на „український“. Це станеться внесенням у сойм у найближчій звичайній сесії відповідних проектів новель до трьох мовних законів, які підписаний вже приготовив і їх як посол зголосить.

Д-р Степан Баран.

З БОЛЬШЕВИЦЬКОГО РАЮ.

До громади Лопянка пов. Долина вернувся 7. серпня ц. р. з Дніпропетровської области бувший австрійський полонений А. Л. На другій день вдалося мені поговорити з ним і списати, що він оповідав про большевицький рай.

Слід зазначити, що цей поворотник, це тип нашого селянина консерватиста, якого ані революція, ані комуністичні агітки за 18-літний побут не змогли викривити, ба навіть не вплинули на його вдачу. Його категорії думання лишились ті самі, що й колись були. Тому саме важні будуть для нас його спостереження, бо дивився він на них окулярами не лише власними, але саме так як він, дивляться на большевицький лад міліони українського закріпощеного селянства. Весь час свого побуту перебув він лише на Україні в Дніпропетровській області, між українським селянством, що не таїлось перед ним ані з думками, ні зі словами, бо разом з ним переживав кривди, терпіння, голод, жах, — словом усе, що лише червоний терор на Україні діяв колись і діє тепер. Тому його голос є також голосом наших поневолених братів.

СТАРАННЯ ПРО ПАШПОРТ.

Про пашпорт він розпочав старання ще в березні 1934 р. Кревні з Галичини прислали йому свідоцтво приналежности, метрику, і з ними він ходив від уряду до уряду. Всюди обіцювали, але пашпорту не давали. Вже стратив був надію, що могтиме вернутись додому. Аж в березні цього року (по двох літах!) покликала його поліція та сказала, що йому видадуть пашпорт і, що він має їхати до польського консуляту в Харкові. В консуляті сказали, що папери відійшли до Наркомділу й коли звідти прийдуть, тоді видадуть в консуляті пашпорт. В липні ц. р. пашпорт видали. При відїзді наказували поліцисти, щоби держав язик за зубами, не говорив за багато, та не вів протикомуністичної агітації.

ПРАЦЯ В КОЛГОСПІ.

В останньому часі він працював у колгоспі Т., що належить до Н. району. Колгосп Т. німецький і в ньому більшість німців. Перед війною і колективізацією були тут німецькі слободи, багаті та загосподарені. Підчас колективізації в часі „розкулачування" багато німців, а також і українців із хуторів повикидали, майно, гроші забрали в „казну", одіж поділили між „активів", а кулаків, байдуже, старих, молодих виселили в Архангельське, над Біле Море і там вони копали канал. Із Н. району виселили тисячі народу в Архангельське, і там їх дуже багато вигинуло серед студени та з голоду при тяжкій праці. Виселенці не писали до своїх кревних ніяких листів. Але були й такі, що звідти втікли, переказували та оповідали дуже страшні річи.

По колективізації слободи знесли та заклали „колгоспи". До колгоспу Т. належить пять бригад (слобід). Цілий колгосп має 5—6 тисяч душ; коней 168; коров 60; ялівнику може 100 шт.; овець 3—4 шт.; лошат — не знає.

Праця в колгоспі тяжка, треба працювати від рана до вечора на степу коло хліба. Орять тракторами, мало кіньми, відтак волочать та сіють пшеницю, кукурудзи, просо і т. д., та садять картоплі.

Перед жнивами, коли збіже має дозріти, на степу кладуть вежки, високі 3—4 сяжнів. На вежці є сідало, де сидить вартовий, що пильнує збіжа, аби стрижії не „крали" колосків, або не нищили дозріваючого збіжа. Коли зловлять, або довідаються, то дуже гостро карають, дають від 5—6 літ тюрми. Колиб хто взяв підчас молочення 10—15 фунтів зерна, то за це карають 3—4 роками вязниці.

У жнива косять косярками, косами, а то й жнуть серпами. Опісля молотять та відставляють грузовиками на стацію. На стаціях дуже багато хліба марнується, бо не мають його де переховати та чим вивезти. Звичайно збіже лежить купами на землі тижнями, а то й довше. Воно мокне на дощі, засмічується, птахи розїдають, а на все те дивляться люди, що коло цього спрацювали. Жаль стає, що для тих, які працюють коло хліба, нічого не дають і вони все голодні, а рівночасно їх праця марнується. Тому колгоспники стараються на кожному місці як найбільше знищити. Роблять це свідомо. Недбало складають копи, що підчас дощу замокають, а снопи зростаються. Багато збіжа лишають на пні, мовляв не вспіли зібрати, а збіже перестигає й витереблюється, словом, шкодять, як лише можуть.

В колгоспах звичайно лишають стільки хліба, що стає до Різдва. Опісля хліба в колгоспі брак, а вже найгірше на передновку, бо не стає й картоплі. В жнива на „трудодень" давали пів кґ. хліба та 40 коп. на одного колгоспника, позатим більше нічого. Зимою й того не дають, люди їдять картоплю та деколи видають хліб. Для дітей до 2 літ на 3—4 дітей видають 1 л. молока на день.

Дітей від 3—4 літ в часі роботи забирають на т. зв. „дітплощадки" і там дають їм один раз денно їсти. Дітям там не добре і вони не хочуть від мамів іти. На „дітплощадці" все діти дуже плачуть. Немовлят (від 2 міс. до 1 року) забирають на „дітясла". Няньки ними опікуються та їх годують. Звичайно на „дітплощадках" та „дітяслах" все великий плач.

ГОЛОД.

Голод був в 1934 р. В нашім колгоспі вмерло з голоду двоє людей. Не було що їсти та нічого не видавали, хібо що другий день по кілька картопель. Однак в нашому колгоспі ще не було такого голоду, як в колгоспі Шолохове нікопільського району, там був дуже великий голод і там вимерло дуже багато людей. Двох людей з колгоспу Шолохове вмерло з голоду на нашому степу, як йшли до нас і там таки їх закопали.

Не можна було говорити в колгоспах про голод, або скільки вмерло з голоду людей, не можна було переказувати про голод з колгоспу до колгоспу. Ще більший голод був у селах Камянки, Знаменка, Рогачик, що лежать на лівому березі Дніпра. Там вимерли з голоду майже всі люди, в нас говорилося, що там трупів їли. На місце вимерлих спровадили кацапів та ними заселили вимерлі села. Українці до кацапів ставляться ворожо, знаючи, що вони разом із жидами завели на Україні комуну. В колгоспах говориться, що булоб куди краще, якби були підтримали Петлюру, то й землю були би свою мали за викуп та самостійну Україну. А нас підманили „землею без викупу", а тепер нема ні землі ні самостійної України, зате є голод та „комуна" разом з жидами й кацапами. Люди тямлять українсько-большевицьку війну й живуть вичікуванням нової війни, та говорять „*що ще прийде час і на них*", себто на большевиків. Всі знають, хто й за що замордував Петлюру.

ЖИДІВСЬКІ „ПОСЬОЛКИ".

Нікопільський район межує зі Сталіндорфським ново заложеним районом, де поселилися самі жиди на новій землі. Він поділений на „посьолки". Із колгоспом Т. межує 23 жидівський „посьолок", що має 18 десятин виноградників. Минулого року він продав винограду за 160 тисяч карбованців. Крім того „посьолка" є ще 18, 19, 20 та 25.

За Байдаковою є дуже багато жидівських посьолків. Всі вони мають виноградники. Їм переорюють землю на виноград, дають їм гроші та вставляють виноградники. У виноградниках легша праця та можна виноград їсти. Крім виноградників жиди працюють на степу, сіють пшеницю, кукурудзу, просо, садять бакляжани та капусти. Обробляють їм землю тракторами, лише сами волочать, косять „комбайнами" (разом косарка і молотільня).

За „трудодень" платять жидам по 4 рублі, 1 кг. муки, 1 кг. хліба та винограду. Будують їм хати. Жиди говорять, що на це дає гроші американське „Доко" (чи не жид. америк. кольонізаційне т-во?), однак цьому ніхто не вірить. Жиди підпоржують комуну всіми силами та стараються її вдержати.

Перед колективізацією степ, де тепер заложені жидівські посьолки, орали люди та засівали, по колективізації від людей відобрали та поділили на жидівські „посьолки".

На інших колгоспах не закладають виноградників лише на жидівських. Через те, що „казна" так опікується та дбає про жидів, ніхто не любить жидів, навіть „кацапи". Жидівські посьолки є ще в околиці Кривого Рога, Ягідної, Кулишівки і Дніпропетровська.

КОМСОМОЛ.

На степу не працюють комсомолці ні партійці. На степу працюють прості колгоспники, хоч і грамотні, то вони не в партії. Молодь загалом, а навіть і комсомолці невдоволені з большевицького ладу та говорять, „*аби війна, то ми би вже пробили вже там щось друге*" (надійна молодь).

Не лише комсомолці таке говорять, але й ті, що вислужені вертаються з армії. Вони лають комуну, хоч при армії дають добре їсти та вбратися. Однак по повороті додому вони стають ще гірше люті на владу, як перед тим, заки пішли в армію. Таке явище є поголовне. Вони говорять: в батька був білий хліб, сало, масло, молоко, а тепер вернувся з армії, тяжко працюєш в колгоспі та навіть чорного брак, коли не голод. Дають нову конституцію, а не дають хліба. Дають Стаханова й кажуть робити громадну роботу, що такої норми ніхто не може виробити, будь він пролетарій, а за це дають голод, жидів та кацапів. Вони ситі, добре одіті, мають свої кооперативи, де всього захочеш, можеш дістать, а для нас дороговизна або брак.

Ось кілька цін: 1 фунт хліба 1 рубель. Як молотьбі доволі, зимою й на передновку брак, продають в казьонних кооперативах. 1 фунт масла 5 і пів до 6 рублів. 1 кґ. ковбаси 17 рублів. Масла й сала не бачив ніде в місті, ані на слободі. 1 кґ. круп пшона 4 рублі. 1 кґ. муки простого млива 2 рублі. Робітник на фабриці дістає денно 6—8 рублів, сам вижне— зріднею, ні.

А вже найдорожчі матеріяли на вбрання. Ледви годі докупитися, а як купиш, поносиш 2—3 місяці, тоді купуй нове.

Церкву знищили й Бога людям зі серця вириваають. Землю забрали, людей в колгоспи післали. Кажуть працювати і голодувати. На нашу землю спроваджують кацапів і жидів, що над нами панують і ссуть нашу кров. — Ось це слова, які їх часто повторяють наші люди там, де червоний рай. Так їх повторяв передо мною наш поворотник.

ЗАГРАНИЧНІ ГОСТІ.

Весною цього року приїзджали до колгоспу Т. (що є німецький) німецькі комуністи. Їх водили де гарне місто й хати. Забили кабана, змолотили герної муки й гостили їх.

Гості зробили мітінґ, говорили, що фашисти саджають робітників у тюрми та засуджують на смертні кари. Тому вони, колгосп Т., повинні тішитися, що живуть у соціялістичній батьківщині, де що правда немає усіх вигід, однак не є так зле, як це є у фашистів. Колгоспники слухали, бо мусіли, але ніхто з них не відповів ні словом.

Ось, що оповідає наш поворотник. Варто би там післати бодай на один рік усіх наших доморослих червоних, а на певно би дуже зблідли, а то й змінили краску.

Тефо.

Перед великим політичним процесом у Москві.

МОСКВА, ПАТ. Тасс повідомляє: Комісаріят внутрішніх справ СССР викрив у 1936 р. низку терористичних груп, троцькістівсько-зінов'євських (комуністична лівиця — прим. ред. ПАТ.), які дістали інструкції від Троцького зза кордону за посередництвом т. зв. „обєднаного центру троцькістівсько-зінов'євського бльоку" та підготовляли низку терористичних актів проти керманичів комуністичної партії і совітської держави. Слідство виявило, що згаданий бльок зорганізовано в 1932 р. згідно з вказівками Троцького і Зінов'єва. Він складався з Зінов'єва, Каменева, Євдокімова, Бакаєва, Смірнова, Мрачковського, Тер-Ваганяна та інших. Вбивство Кірова, яке виконала 1. грудня 1934 р. терористична група Ніколаєва та Котолинова в Ленінграді, підготовив на основі безпосередніх вказівок Троцького та Зінов'єва згаданий бльок. Крім того Троцький вислав за кордону до СССР терористів троцькістів Ольберга, Бермана-Юріна, Фріца Давіда, Натана Люріє, Мойсея Люріє та інших, щоб виконали в СССР терористичні акти. Акт обвинувачення затвердив прокуратор СССР і відослав з усіми актами до колегії найвищого трибуналу СССР. Публична розправа починається 19. серпня ц. р. Перед судом станутъ: Зінов'єв, Каменев, Євдокімов, Смірнов, Бакаєв, Мрачковський, Тер Ваганян, Драйцер, Райнгольд, Пікель, Ольберг, Берман-Юрін, Фріц Довід (Круглянський), Мойсей Люріє і Натан Люріє.

З польської преси.

Довіря — основою успіху кожної політики.

В „Ґазеті Польській" з 14. серпня ц. р. (ч. 226) находимо велику вступну статтю п. н. „Довіря", характеристичну для нинішніх політичних відносин у Польщі. Автор слушно підкреслює, що основою успіху кожної політики є довіря. Тому що міркування автора є не лише цікаві, але теж характеристичні для настроїв, які нуртують між польським громадянством супроти уряду, особливо з огляду на характер офіц. „Ґазети Польської", подаємо хід головних думок:

„...В останніх кількох роках — читаємо там — можна запримітити вплив людської збірної психіки — на хід господарських процесів. Роля збірної психіки в господарському житті дається тепер більше відчувати ніж перед 100. 50 або 20 роками".

На це склалося багато причин. Найважніші на думку автора — це: розвиток нових форм життя, передовсім величезний розвиток кредиту, який спирається в першу чергу на психічних чинностях. Далі те, що широкі верстви населення починають орієнтуватися у механізмі господарських явищ і починають брати в них свідому участь. Сюди належить теж розвиток техніки, головно комунікації і вкінці найважливіший момент, який вплинув на інтенсифікацію збірної реакції на господарські явища — це події з останніх літ, а саме світова війна, повоєнний час (між іншим інфляція) і теперішня довготревала господарська скрута.

Всі ці чинники склалися на те, що „зі збірною психікою треба більше числитися ніж колинебудь передтим.

„...Реакції збірної психіки повинні цікавити очевидно кожного політика, не лише господарського. Одначе господарський політик повинен памятати, що не господарські моменти впливають нераз вирішно — саме збірними зірухами — на формування економічних явищ.

На примірах господарської політики в Англії і през. Рузвельта в Америці автор виказує, як вдалося перебороти господарську скруту в обох цих великодержавах. Вдалося побороти скруту, бо обі уряди прихилили знову довіря свого громадянства.

Те саме — радить автор — слід зробити у Польщі отже в першу чергу „відбудувати довіря". Яким чином? *Сповнити суспільні і політичні домагання широких верств.*

„Найширші суспільні верстви — читаємо далі — „світ праці" в широкому значінні, свідомі своєї гатункової ваги і своїх можливостей — щораз більше означують свої домагання, головно суспільні і політичні. Умовиною відбудови оптимізму — це взяти під увагу в найширшій мірі ці домагання. І далі слід здати собі справу з того, що всупереч поширеним запевненням, польська суспільність схильна до оптимізму, але мусить мати виразні цілі і людей, за якими піде.

„Вкінці суспільногосподарська структура викликує те, що управильнення праці і світа праці, признання видатної праці за єдину леґітимацію до аванcу — зробить найбільше довіря у польській суспільности.

„Отже доходимо до висновку. Ми є тієї думки, що саме в Польщі і в теперішніх умовинах, ніяка — навіть теоретично ідеальна — господарська політика — не дасть добрих вислідів, якщо її не будеться вести в атмосфері віри в стабілізацію відносин. *Тому відбудова довіря є передумовиною успіху кожної політики. Теперішній стан з ріжних причин — не є задовільний.*

„Лише у сприятливій психічній атмосфері вдасться нова господарська політика". Вона знову — на нашу думку — повинна бути „активна". Не лише тому, що дотеперішня т. зв. дефляційна політика не викликала довіря в суспільности, але і тому, що за активною політикою промовляє і необхідність швидкого розвитку дуже низької в Польщі матеріяльної культури і наше географічне положення".

Транспорти зброї і муніції для еспанських комуністів.

АНДЕ. 15.8. ПАТ. Відділи французької прикордонної сторожі викрили вчора коло кордону великий транспорт крісів і муніції. Транспорт сконфіскували. Викрили теж летючки „червоної баскійської допомоги" в яких „народній фронт" жде фінансової допомоги від своїх симпатиків у Франції.

Еспанські анархісти підпалили французький монастир в Тераса, хоч на ньому повівав французький прапор. Анархісти загорнули землю монастиря заявляючи, що вона є власністю революційного народу.

Л. ДЖЕРДЖІ.

Вулична знайомість.

Як хочете, вірте, або не вірте, але я пізнав одного разу правдиву даму.

Я жив тихим, спокійним життям незамітного молодого чоловіка. Кожного дня вранці замикав я свою кімнату на ключ, хоч міг її теж не замикати, і йшов до бібліотеки. Там читав я ріжні книжки і лексикони. Такі студії не дорогі, а бодай такі дорогі, як і кімната на стрийшку в пекаря Росманека. На обіди ходив я до харчівні і зїдав порцію фасолі або сочевиці. Пополудні ходив я на довгі, томлячі проходи над берегом Дунаю.

І тоді проходжувався я туди зі заложеними на спині руками, рахував із нудьги човни або жбурляв малими камінчиками у воду. Інколи здоровив я зовсім мені незнайомих людей і тішився їхнім збентеженням. Деякі відклонювалися, але інші дивились на моє переношене зелене убрання і крутили носом. — Прошак — бурмотіли нишком. — Молодий, лінивий чоловік, який тільки тому носить окуляри, щоби розбуджувати в прохожих співчуття!

Раптом виринула з бічної вулички молода, гарна жінка. Поетично кажучи: вона йшла, гейби легкий, білий метелик летів. Коли побачила мене, пристанула хвилинку, однак я не звертав, тільки ждав аж вона підійде ближче. Вона поступила кілька кроків оглядаючись за мною. Вона була прегарно одягнена. Її хід був легкий і граціозний, а в руці держала маленьку, білу кишеневу хусточку.

Оцю хусточку вона згубила, але заки її згубила оглянулась ще раз за мною. Це не був припадок, ні, вона це зробила доцільно.

Що це мало означати? Прегарна, елеґантна дівчина губила хусточку тільки тому, щоби дати мені змогу підійти до неї і заговорити? Мені, в моїм винищенім зеленім сурдуті, з повикривлюваними запятками?

Таке трапляється в кінових комедіях, у любовних романах, але в життю хіба — ні. А втім, це молода й приваблива дівчина, що бажає зі мною познайомитись. Мусить бути при тім мудрим і дотепним сотворінням, пересвідченим, що не одяг прикрашує людину, тільки навпаки. Вона напевне знає, що я не є пересічною людиною і тому не звертаю уваги на зовнішний вигляд. Напевно читає з моїх очей, що я цілі передполудня пересиджую над лексиконами й науковими книжками. Вона — не дурна дівчина...

Зуб до зуба мені скакав, а язик плутався, коли я приступив до неї.

— Пе.. ре... прошую... ваша... хусточка...

Молода дівчина обернулась. Була залякана, але сміялась.

— Ваша хусточка, — повторив я — ви загубили її... прошу!..

— Ох, дякую вам, — витягнула свою ручку з довгими, білими пальцями по хусточку. — Мені булоб дуже прикро, бо це дорога памятка.

— На другий раз мусите, пані, краще уважати — сказав я зі сміхом, — бо тоді я можу не найти згуби і дорога памятка пропала би на завжди. Вітер міг би її дуже легко понести до Дунаю.

— Так, — відповіло чарівне дівча й поглянуло на ріку. — Дунай у цім місці чудесний!

Отже вона не подякувала мені одним словом. Хотіла зі мною ґоворити.

— Егеж, Дунай справді чудесний! — згодився я з прегарною незнайомою.

— Але під водою є ще гарніше каміння. Я збираю гарне каміння. Як ґеольоґ.

Чуже слово заімпонувало їй. Вона пригляннулась мені пильніше.

Маєте велику збірку?

— Найменше тисячу штук.

— Цікаво.

Ми поволи верталась. Я оповідав їй про моє каміння. Один такий, як велика головка капусти, а інші зовсім, як пучки рож. В дійсности я не мав ні одного камінчика; я видумував, щоби зацікавити дівчину. Тимчасом дійшли ми до того закруту, відки вона вийшла.

— Може повернемо сюди — сказала вона.

Це була мала, вузька вуличка. Мешканці сиділи на дворі перед дверима своїх домів. Мені було незвичайно приємно, що вона бажає проходжуватись зі мною не тільки там, де нас ніхто не бачить, але навіть між людьми. Я набрав відваги і заявив їй, що такого прегарного чоловіка, як її, я ще не бачив у свойому житті. Вона засміялась.

З приводу збірки на викуп
решти паїв Українського Городу.

Справа потреби викупу решти паїв „Украї- ського Городу" є вже настільки всім нам ясна і відома, що про неї не будемо тут розписуватись. Всі ми, здається, без вийку постановили, що „Український Город" в цілости мусить остатись в українських руках. Та постанови самі не дадуть нам ще нічого конкретного. Щоби задержати *ЦІЛІСТЬ* Українського Городу в наших руках, треба *обовязково мати відповідну готівку*. Хтож її має дати? Ціле українське громадянство, якому цей „Український Город" має служити. В надії на беззастережну жертвенність всього українсько- го громадянства, розпочато збіркову акцію, засто- совуючи до цього т. зв. трійкову систему (один вплачує означену суму і викликує інших трьох на таку саму суму). І щож доказується? Поєер- тки дійсно виплпвають від поодиноких осіб і у- станов з зазначенням кого викликують. Однак сума, яку зібрано в цей спосіб за місяць липень ц. р. доходить заледви до 5% тої приблизної на- лежитости, яку требаб заплатити спільникам за решту паїв. Отже темпо збірки дуже й дуже по- вільне. Подрібну статистику вплывів (від кого і на які суми та з яких районів чи країв) подамо де- що пізніше. Тільки дуже мінімальна частина на- шого громадянства відгукнулась на наш заклик. Ще гірше справа представляється з викликани- ми особами чи установами. Майже аникаюча ча- стина викликаних вплатила суми, на які були

виликані, а викликано понад 900 осіб чи установ.

Колиб справа не була така актуальна і пиль- на, ми може не робилиб такого натиску на при- опішення вплат, але саме тому, що готівки по- трібно *негайно* та що тека збіркова акція не мо- же довго тревати, ми ще раз звертаємось з горя- чим проханням до всіх, кому лежить на серці *негайне викупно решти паїв „Українського Го- роду"*, виличувати на цю ціль такі пожертви, на які дозволяють їм їхні місячні доходи та на які хто був уже викликаний своїм опояком чи при- ятелем. Не ждіть аж Вас виличуть, а ті, яких викликано, не чекайте аж Вам пришлють при- гадку почтою, бо це коштовна річ.

Спис тих, що вплатили і ті, яких викликано, був оголошений в поодиноких числах „Діла" і „Нового Часу" за місяць липень і серпень. Жде- мо на дальші пожертви.

Секція викупна „Українського Городу"
при Старшині С. Б.

ЗАЯВА.

Замісць виписувати цілі кольони викликуваних гро- мадян та надармо тратити час і друк, вказуємо на спо- сіб ужитий у нас у Печеніжині, що дав суму 73 зол. За ініціятивою одиниці чи більше громадян належить зло- жити готівку на руки одного і вислати зараз на означе- ну ціль. Тому всі села, міста чи містечка підіть нашим слідом, а докінчимо таку важну справу і Український Город віддамо Соколові-Батькові для ужитку україн- ської нації.

Громадяни Печеніжина.

Про організацію ліцеїв.

Закон з 1932 р. про новий устрій шкіл від хвилини його існування викликує серед заінте- ресованих кол, а то й всього громадянства все нові теми до дискусії. Одні обстоюють стару систему і надають більшої ваги старій 4-клясо- вій народній та 8-клясовій середній, спеціяльно клясичній школі. Інші борються за повну 7-кля- сову народню школу по найдальших закутинах краю і годяться на 6-літню гімназію; а ще інші, між ними офіційні круги, виступають проти найновішого закону про устрій школи, себто поділу народньої школи на 3 ступні, 4-літної гімназії та 2 і 3 літа їх ліцеїв. Томущо новий закон про устрій шкіл став фактом доконаним і з року на рік врізується щораз глибше в си- стему виховання молодого покоління, я не вва- жаю доцільним висказувати свої замітки про закон (це було підчас дебат над ухвалюванням закону), а хочу коротко поділитися з читачами зібраними відомостями про ділянку, якої ще чема, а саме про організацію ліцеальних шкіл.

В дні 16. червня ц. р. відбулося засідання о- світної групи послів і сенаторів у Варшаві і на ньому посол Похмурський, голова освітної ко- місії сойму, виголосив реферат про організацію ліцеїв. Прелеґент ствердив, що новий закон про устрій шкіл а зокрема середніх і фахових заведень далеко відбігає від тих сподівань, які створив попередній міністер освіти, складаючи в парляменті проект закону. Він ствердив, що рівень науки тепер поважно обнизився, а знову пропоновані програми научного матеріялу в лі- цеях є такі, що учень, скінчивши гімназію, не дасть собі ради в ліцеях. Пропоновані науки далеко більше як у вищих клясах (7 і 8-ій) гім- назії старого типу. Вичувається завелику скіль- кість научного матеріялу, такщо учні не мати- муть належної підготови із середньої школи до покінчення пропонованих ліцеїв. Промовець обговорив дидактичну сторону предметів, про- поновані виділи ліцеїв, шкільну сітку, коедука- цію та ціль науки в ліцеях. Щодо шкільної сі- ти для ліцеїв він ствердив, що підчас дебат при ухвалюванні шкільних законів впевнював мі- ністер освіти, що ліцеї будуть там, де є середня школа, а на основі деяких вісток виходить, що буде інакше. Суспільність є занепокоєна вістка- ми про редукцію середнього шкільництва у фор- мі малого числа ліцеїв, які повинні бути допов- ненням гімназії. На думку референта научний матеріял в ліцеях повинен доповнювати гімна- зію, а число ліцеїв повинно сходитися з числом гімназій. Взагалі існування ліцеїв як окремих шкіл не має оправдання і радше треба би вер- нутися до первісних 8-клясових гімназій. Однак якщо істнуючий закон треба зберегти, то слідби поставити засаду, що ліцей має бути всюди там, де є гімназія. Повинен бути той сам ди- ректор і той сам учительський персонал. Пре- легент торкнувся теж справи коедукації. Він висловив погляд, що поза народньою школою вже не повинно бути коедукації. Тієї думки є представник Церкви і більшість учительських кругів.

Цікаві помічення подав референт щодо фре- квенції. Він ствердив, що зрештою є згідне з дійсністю, що від десятьох літ сильно впала фреквенція селянських дітей, а це тому, що не позволяють матеріяльні засоби, а ще більше то- му, що середня школа не дає їм того, чого вима- гає практичне життя. Полемізує з деким, що до- казував потребу редукції середніх шкіл, неначе би в Польщі було забагато інтеліґенції. Рефе- рент уважає це невірним і обстоює потребу як- найбільшого числа середніх шкіл. У дискусії промовляло багато осіб, які заявились за біль- шим числом ліцеїв, обговорюючи програму нав- чання, число годин і т. п.

Я порушив при цій нагоді ось такі справи: У нас дуже часто діється таке, що ухвалюють за- кони, які далеко відбігають від життя і практи- ки. Закон про новий устрій шкільництва не все стояв під гаслом інтересів науки і виховання, а був форсований під кутом інтересів скарбу. Ук- ладали його люди замкнені в мурах своїх кабі- нетів, а не допускали зовсім суспільного чинни- ка. І все так буде, що як тільки у справах вихо- вання і школи не будуть рахуватись з голосом громадянства, мусять виринути трудноші тієї міри, що тепер. Тому що не вислухано голосу громадянства, найбільше потерпіли національні меншини, головно українці. Ми стратили при но- вому законі половину і так нечисленного серед- нього шкільництва, а при організуванні ліцеїв нас про наші потреби не питають. Погоджуюся з референтом, що середні школи є мало доступ- ні для селянських дітей, хоча в останньому році фреквенція в українських гімназіях поважно піднеслася — якраз числом селянських дітей. Це доказ, що число українських середніх шкіл є за мале. Виявляється в українському громадянстві також поважний гін до науки. Коли йде питан- ня про те, чи є гіперпродукція інтеліґенції через надмір середніх шкіл, то мушу ствердити, що є надмір шкіл, які продукують забагато бюрокра- тичної інтеліґенції. Є необхідною конечністю ор- ганізувати більше фахових середніх шкіл, які виховували би молодь, що зуміє сама творити варстати праці. При організації нових середніх шкіл і ліцеїв треба мати на увазі умовини мате- ріяльні і ціль школи. Треба подумати, де і скіль- ко організувати шкіл, які будуть давати загаль- ну, а які фахову освіту. Тут знову без волі гро- мадян школа не все глядить на дійсні потреби і можливости. Коли йде про організацію україн- ських ліцеїв, то стою на тому становищі, що лі- цей повинен істнувати при кожній середній шко- лі, а про напрям і фаховість школи повинні ма- ти голос наші освітні установи. Також приватне українське шкільництво повинно мати поміч, а не перепони.

Представники уряду зложили такі інформа- ції: віцеміністер освіти п. Блешинський заявив, що організуючи ліцеї, влада має на думці роз- будову в першій мірі фахово-середнього шкіль- ництва. Тому переважатимуть природничо-мате- матичні та гуманістичні ліцеї. Коли йде про ме- ту ліцеїв, то в той час, коли середні школи да- ють майже елементарну науку, ліцеї дадуть осві- ту. Коедукації буде влада вистерігатися. Коли йде про підготову до університету, то абсоль- венти будуть мусіти виявляти спеціяльні фахові здібности. Щодо числа ліцеїв, то воно буде зближене до числа гімназії.

Цифрами оперує другий учасник наради, представник міністерства п. начальник Север. Він ствердив, що про число ліцеїв до цієї пори ніхто не говорив. Але щоби сказати щось кон- кретного, він ствердив, що про цифру ліцеїв бу- де рішати число абсольвентів гімназії.

На основі обчислень він здогадується, що на один відділ ліцеальної кляси можна буде прийня- ти найбільше сорок учнів. Коли державних гім- назій є триста, а недержавних 454, то повинно би бути стількиж і ліцеїв чи ліцеальних кляс. Одначе не зі всіх середніх шкіл вийде 40 аб- сольвентів, і з тої причини не всі школи мати- муть право до окремих ліцеїв. Тоді треба буде в одній місцевости комулювати учнів так, щоби було 40 кандидатів до ліцеїв. Число ліцеїв му- сить бути менше ще й тому, що не всі абсоль- венти зі середньої школи схочуть бути учнями ліцеїв.

Окреме місце займають фахові ліцеї і тут передбачують цифру коло 120. Майже доклад- ну цифру педагогічних ліцеїв подає промовець а саме: передбачує максимальне число учнів в ліцеях на 2.500, отже заведень буде найбільше до 70. Щодо фреквенції в середніх і ліцеальних школах промовець займається опікою над се- лянською молодю. Він стверджує, що уряд має намір оснувати державні бурси та інтернати для бідної селянської молоді, а також буде субвен- ціонувати істнуючі бурси, удержувані приватни- ми установами. Щодо програм навчання і мате- ріялу досі не порішено нічого дефінітивно, є тільки рямові вказівки. Окрему увагу звертає промовець на положення учителя. Він ствер- джує, що учитель мусить дочекатися стабіліза- ції своїх правно-службових відносин. Мусить щезнути непевність його долі, учитель не може бути все заляканий і боятися за своє завтра. Бувають помилки в оцінці праці учителя.

Отже як бачимо з реферату і заяв пред- ставників влади справа ліцеїв стоїть дотепер під знаком питання. А зокрема коли йде про організацію ліцеїв з українською викладовою мовою. Тому нам треба справді подбати за до- брі кінцеві висліди з науки та не спускати з ока самої організації ліцеїв.

Дмитро Великанович.

— А також ваші очі є чудесні! — додав я. — І уста, і ніс...

Раптом опинились ми вічнавіч перед моло- дим, елеґантним мужчиною. Його лице було біле, як стіна.

— Еллі, — видушив він зі себе — чому ти це вчинила?

Все це сталося так неждано, що я не знав, що почати. Еллі перша прийшла до себе.

— Я тобі це заповіла — крикнула вона буч- дючно — я тобі сказала...

— Алеж тут на вулиці, на очах усіх людей...

— Так, на очах усіх людей, на очах цілого світу! Я заключила знайомість із першим-ліп- шим гольтіпакою, що я його стрінула на вули- ці. І з ним ішла нашою вулицею... ага! Я додер- жала слова!

— Ти дурненька! — відповів молодий муж- чина, схопив дівчину під рамя і потягнув зі со- бою. Вона зовсім не пручалась, тільки свавіль- но сміялась.

— Вибачте, — сказав я — алеж це є...

Молодець оглянувся.

— Ви собі чогось бажаєте?... Ідіть до чорта!

Дівчина нічого не сказала. Я теж не сказав ні словечка. Довкруги сміялися з мене глумли- во люди. Я завернув над беріг Дунаю і почав знову жбурляти камінчиками у воду.

Така є історія моєї знайомости з першою, цікавою, примхливою дівчиною.

Переклав Роман Ска.

З НАШИХ ЛІТНИЩ.

ДОРА.

Першою кліматичною місцевістю при залізничому шляху в долину Прута є Дора. Положена поміж Делятином і Яремчем, має характер вповні гірського, дуже лагідного і сухого літнища в долині Прута і тим стягає до себе літньою порою багато людей, хорих на серце і груди недуги, а передовсім реконвалесцентів по тяжких недугах, що потребують відпочинку. Під туристичним оглядом Дора не має більшого значіння, бо крім Маковиці, що не досягає 1000 м., є лише менші та нічим незамітні гори. Природний поділ Дори рікою Прутом і його допливами, потоками Боярським і Камінкою, на Дору-осередок, Підділ, Боярське, Царину і Камінку, розмежовує одночасно і характеристику кожної з тих дільниць.

Лише в осередку Дори здовж гостинця стрічаємо тут деяку скількість віль польських та жидівських, до речі, густо переплітаних з гарними домами і віллями гуцулів, будованими на винаєм. Усі інші партії цієї місцевости ще майже всеціло вдержані в руках гуцулів. Мило вражає дільниця Камінка, де попри гарні гуцульські хати розмістилися віллі майже самих українців, здебільша станиславівців: пп. Вигирчуків, Бойчуків, Кабаровських (в будові), пп. Левицьких, артистів: пп. Мих. Голинського, п. Шмериковської, вілля „Саренка" і ін. Гарний перохідальний дім і церква не так стилем, як положенням і входом, манить око приїзжих. Нагал український стан посідання в Дорі представляється дуже корисно. Тяготіння української інтелігенції на відпочинок найрадше до Дори і Ямного пояснюється ще найбільше національним характером тих місцевостей, де гуцул-автохтон ще не відпродав чужинцям своєї батьківщини і не посунувся на склони довколичних гір.

Національне, просвітне, культурне та економічне життя села теж, як на тутешні обставини, представляється незгірше. Свідомість національної приналежности, що найважніше: почуття нац. чести, у великій мірі здеморалізоване серед гуцулів літнищем і регіональною політикою, тут стоїть доволі високо. Крім того у приватних розмовах, головно зі старими гуцулами, найшов я любов і привязання до традиції. Один гуцул інвалід з гордістю впевняв мене, що теперішня дільниця Дори „Боярське" була по розвалі галицько-волинського князівства оселею княжих бояр втікачів

Спалена цього року невідомою рукою читальня „Просвіти" працює інтенсивно під енергійним проводом п. Кабаровського, емерит. залізничого урядника, над здвигненням нового будинку, незлий хор, театральні вистави, фестини, і т. п. всупереч тяжким переponам працюють успішно над місцевим населенням. Подарована свого часу бл. п. дир. Конорчуком Рідній Школі вілля стала тепер осідком монастиря о.о. студитів, що ведуть для місцевого населення ремісничу школу, мабуть першу в наших горах. Місцева кооператива торік збанкротувала через лиху господарку, але її місце заступила філія делятинської „Сили". Крім неї приватний склеп п. Малиновича користується великою клієнтелею, а декілька дрібніших українських крамарів і торговців губляться у переважаючій скількості жидівських склепів. Гуцули, попри заробки в лісах, при будовах, збиранні ягід, продажі ярин, тощо, нарід не дуже працьовитий, вдоволяється малим. На невеличких кусниках городів садить бараболю, кукурудзу та іншу ярину, зате муку купує. Корови держить на сезонову продажу молока по добрій ціні, зате коней брак і овець обмаль, бо самовистарчальність починає заникати, вовна дешева, а продукція бринзі мало інтратна.

Відчувається брак кредитівки, котра дозволила б і дальше вдержати гуцулам грунти на долині, розбудувати вигідні літнища, щоби досі закроєна під національним оглядом форма місцевости вдержалася перед чужинецьким напливовим елементом.

В. Гірняк.

—о—

СТУДЕНТСЬКІ СПРАВИ.

Студії у високих школах у Берліні.

Берлінський університет має такі факультети: правничий, медичний, фільософічний, сільсько-господарський і протестантської теольоґії. Оплати сягають коло 150 нім. марок на семестр; на медичному факультеті трохи вищі — коло 200 марок на семестр. Подання про приняття слід вносити з початком жовтня. До подання слід долучити такі прилоги: життепис (по німецьки), свідоцтво зрілости, свідоцтво знання німецької мови (якщо це можливе), 2 фотографії, евентуально свідоцтво відходу, коли хто студіював уже раніше у високій школі та 5 нім. марок як маніпуляційну оплату. Вписове 30 нім. марок. Чужинців приймають без обмежень. Два перші семестри є звичайно пробні. Їхнє зачислення до студій залежне від поступів у праці.

Висока Технічна Школа має пять факультетів із відділами:

а) факультет загальних наук: 1. математика, 2. фізика, 3. хемія, 4. національна економія;

б) факультет будівництва: 1. архітектура, 2. загальна будівельна інжинірія з підвідділом мірництва;

в) факультет машинознавства: 1. будова машин, 2. електротехніка, 3. кораблебудівництво, 4. будова корабельних машин, 5. будова літаків;

г) факультет гірництва та гутництва: 1. гірництво, 2. гутництво,

ґ) факультет військово-технічних наук.

При вписах треба зазначити вибір відділу. Студії на всіх відділах тревають 8 семестрів (4 роки), крім цього на факультеті будівництва ½ року практики, а на фак. машинознавства 1 рік практики. Їх найкраще відбути (за посередництвом відповідного факультету) у Німеччині. Умовини приняття ті самі, що в університеті. Подання можна вносити до 15. IX. Оплати: одноразове вписове — 30 нім. марок, оплата на семестр 180—200 нім. марок.

Висока Господарська Школа — Wirtschafts-Hochschule (давніше **Handels-Hochschule**) має три факультети:

а) купецтва з підвідділами як напр. 1. торговля, 2. промисл, 3. банки, 4. обезпечення, 5. комунікація, 6. кооперація і т. ін.,

б) вчителя середніх торговельних шкіл,

в) національної економії.

Студії тревають 6 семестрів (3 роки). Перед студіями, або підчас студій треба відбути на факультеті купецтва й вчителя середніх торг. шкіл піврічну практику. Умовини приняття як на

о. О. ПРИСТАЙ. 78

В АМЕРИКАНСЬКОМУ ВАВИЛОНІ.

Видатки на саму декорацію цієї катедри з приводу Евхаристичного Конґресу перевищили 40.000 дол., в той час, коли ціла будова нашої церкви в Сиракюзах коштувала нас без вікон, дверей і внутрішньої обстановки всього 50.000 долярів... В цім не було нічого дивного, взявши під увагу великий добробут ірляндських католиків в Америці, їх побожність і надзвичайне привязання до своєї церкви, що для неї вони були завжди вельми щедрі.

В католицького ірляндця церква була понад все. Славний бельгійський кардинал Мерсіє був звернув свою увагу на завзяту боротьбу побожних ірляндців за свою національну незалежність і подивляв їх незломну віру в перемогу при помочі Божій. Тому підчас світової війни в тяжких часах для Бельгії, що її окупували німецькі війська, кардинал Мерсіє кинув своїм землякам палкий заклик: „Не є досконалим християнином той, хто не є також досконалим патріотом!"

* * *

Того самого дня мала відбутися в 10-ій год. святочна Служба Божа на так званих Жовнірських Полях — Soldiers Fields а в годині пів до 11-ої в українсько-католицькій церкві св. Миколая. Мені й о. Куцькому було спішно й ми могли посвятити ледви півгодини на оглядини шикагського катедрального собору. Бо ми хотіли бути на Службі Божій на Жовнірських Полях, де мало її відправляти 12 кардиналів, окрім багатьох інших високих церковних достойників. Рідко може вдатися комусь із звичайних смертників бачити таку відправу.

На стадіоні Жовнірських Піль цілий міліон вірних! Що-ж це значить сказати або написати „один міліон" для того, хто грамотний і вміє рахувати. Це буцімто нічого більше, як один з додатком міліон, наприклад один палець або ніс, чи хочби й один чоловік! Часто приходилося мені говорити про один міліон або писати й рахувати, та ніколи він не був такий великий в устах чи на папері, як показався моїм очам на Евхаристичному Конґресі.

Жовнірські Поля, це просторий та ідеальний своїм виглядом та улаженням амфітеатральний стадіон, немов приготовлений на те, щоб тут відправилася Евхаристична Служба Божа для міліону вірних з цілого світу. Посередині був великий курган у память полеглих героїв за американську свободу. На тім кургані вибудована плятформа, наче театральна сцена, де тепер стояв вівтар.

Чверть на десяту приїхали ми з о. Куцьким самоходом на Жовнірські Поля. Ввійшли через браму вниз до стадіону-амфітеатру й почали оглядатися, де нам знайти собі таке місце, щоб з нього було видно й вівтар і при ньому папського леґата, кардиналів та цілу асисту. Народу було вже понад 100.000, проте було ще доволі добрих місць до вибору.

Надворі була майже тропікальна спека й хоч ми їхали самоходом, заки дійшли до своїх місць, попріли, мов миші. Перед нами відкрився чудовий вид. Внизу заповнила стадіон шкільна дітвора, що своїми одягами нагадувала по-мистецьки викінчений гуцульський килим.

Шкільні діти були поділені на групи — окремо хлопці та дівчата. Кожна група мала напереді таблицю з написом, з якої вона школи й місцевости. А дівчата в кожній групі мали інакший однострій: в одній ґрупі на головах червоні капелюшки, в другій ґрупі — білі, в третій — зелені, в четвертій — жовті, в пятій — сині і т. д. Всі були вони в сніжнобілих суконках. В деяких ґрупах мали дівчата стяжку через плечі або були заквітчані рожами. Таких дівочих ґруп було щось десять, а кожна з них мала від 200 до 500 душ, — разом приблизно пять тисяч дівчат. Таксамо були позначені та розміщені хлопці.

Шкільна молодь уявляла собою найкращу картину в тім величезнім здвигу народу. Дівчата, як стадо білого птаства з ріжнобарвними чубками-капелюшками, що от-от, здавалося, воно злопотить крилами й піднесеться вгору до хмар.

З північної сторони цього амфітеатру зайняли місця понад 18.000 світського й чернечого духовенства, та зокрема на другій стороні стадіону черниці, немов чорні птахи з білими головами. Східній кінець стадіону обсадило безліч світських достойників з Америки та з інших сторін світу. А цілий круг стадіону окружила перстенем, чи пак вінком непроглядна маса народу. Для порядку робило службу на Жовнірських Полях 2.600 поліціянтів і вояків.

На самій середині площі підносився велитень-курган у формі чотирокутника. З усіх чотирьох боків вели сходи на його плятформу, де був збудований простий у своїй справдешній мистецькій красі вівтар і могутній бальдахим понад ним, на зразок вівтаря і бальдахиму з церкви св. Павла в Римі. З бальдахиму повівали прапори папські, американські та всіх тих держав, що брали організовану участь в Евхаристичному Конґресі.

В годині 10-ій почалася Служба Божа. До вівтаря стали двонадцять кардиналів з папським леґатом, о. І. Бонзано, во главі. Проповідь передавали по стадіоні через мегафони-гучномовці, що були всюди розставлені. Кожний вірний докладно чув голос проповідника.

університеті. Оплати: одноразове вписове 30 нім. марок, семестральна оплата 170—190 нім. марок.

Крім вище вичислених високих шкіл є ще у Берліні Висока Ветеринарійна Школа, Висока Школа Політичних Наук, Висока Школа Фізичного Виховання й т. ін.

На життя з повним удержанням потрібно в Берліні менш більш 85 нім. марок. Звільнення від шкільних оплат нема. Чужинці, що студіють у Німеччині мають право користати з т. зв. „Registermarken", що їх купується закордоном по значно дешевшому курсі як офіційний курс нім. марки. Тепер напр. 100 Registermarken = 135 зол.

У справах студій і всіх інших справах, що торкаються студентського життя, просимо звертатись на адресу: Ukrainisches Studentenheim, Berlin — Charlottenburg 2, Goethestr. 87/IV. На відповідь треба залучити міжнародню марку за 60 сот.

За Український Студентський Дім у Берліні:
Омелян Тарнавський, адміністратор.

—o—

НОВИНКИ.

— ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

— ПОДАЄМО ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, що всякі оповістки про загальні збори, концерти, відчити, товариські сходини, посмертні згадки та вістки особистого характеру міститимемо тільки за оплатою. — Адміністрація „Діла".

— **З причини латинського свята в суботу, 15.** ц. м. наша редакція не могла покористуватись вістками ПАТ, які не дістала почти

— **Хто є в Березі?** В ізоляційному таборі в Картуській Березі перебуває тепер 253 особи. Є це переважно комуністи, українці й білоруси. Із членів польської народової партії в Березі нема нікого.

— **Для живих і мертвих.** Управа м. Львова будує в Голоску М. під містом кілька домів для бездомних, за гроші, які зібрав Комітет зимової допомоги. Знайде у них приміщення поверх 50 найбідніших безробітних родин. Крім того міська управа дбає про приміщення львівських небіжчиків і рішила поширити личаківський цвинтар ґрунтами т. зв. Боднарівки.

— **Лікарська контроля над академічною молодю.** Міністерство освіти видало розпорядок у справі обовязку лікарських оглядин щодо осіб, що вступають до державних академічних шкіл. Розпорядок хоче запобігти ширенню т.зв. суспільних недуг, передусім туберкульози серед академічної молоді. Хорих не будуть приймати до академічних шкіл, або прийматимуть умовно і передавати під нагляд лікарської опіки, якщо є правдоподібність скорого вилічення.

— **Ціни харчів у Львові.** В часі від 10 до 14 з. м. плачено на львівському ринку такі ціни: темний житний хліб перемілу 65 прц. 26 сот., житний хліб 20 сот., пшенично-житний хліб 32 с., пшеничні булки 3½ с., пшенична мука 55 прц. 34 с., житна 24 с. Незбиране молоко 20 с., деcерове масло 2.80, кухонне масло 2.60, яйця 6 с., волове мясо 1 зол., вепрове 1.40, теляче переднє 1.20, теляче заднє 1.40, звичайна ковбаса 2 зол., свіжа солонина 1.80, бульба 7 сот.

— **Душогубство зі заздрости.** В окружному суді у Львові відбулася тайна розправа у справі 30-літньої Анни Кушалової, що в січні ц. р. постеріліла при вул. Паненській у Львові поручникового Криштофа Іздебського, з яким жила на віру. Розправа виказала, що підсудна допустилася цього злочину із заздрости, тому засуджено її на рік вязниці з припиненням кари на пять літ.

— **Скарбову палату** мають створити незабаром у Тернополі. В тій цілі перенесуть туди 120 скарбових урядовців зі Львова. В Тернополі мають винайняти 60 кімнат на бюра.

— **Пожежі.** В селі Вишнь пов. Золочів згоріла загорода господаря Довбика. Жертвою пожежі стали 130 кіп збіжжа, будинки, пасіка і т. п. Шкода доходить до кільканацять тисяч зол. Як стверджено, вогонь був підложений. —

В лісі Спілки „Броди" під Шнировом пожежа знищила 11½ гектарів лісової культури. Вогонь викликав Семен Владика, який зі страху захворів на удар серця і помер.

— **Граніт у Костопільщині.** Біля місцевости Березне пов. Костопіль на Волині відкрили шари граніту. Розпочались досліди, що мають устійнити простір і глибину тих шарів.

— **Краєва хроніка.** Тернопільський воєвода д-р Білик перевів дводенну люстрацію брідського повіту. — В Петрикові пов. Тернопіль повісився на стриху власної хати господар Іван Бріль з причини родинних невзгодин. — В Делятині зацвили вдруге яблуні. — З Покуття відлетіли вже бузьки на південь. — У Коломиї арештували інкасента суспільної обезпечальні Осію Францоза у звязку з викритими надужиттями. — Арештували службовика коломийського пов. виділу В. Доманського, що фальшував платничі ласти прилюдних робіт. — Прикордонна сторожа придержала в Яблониці біля Ворохти купця з Городенки М. Шерцера, як переходив польсько-чехословацький кордон. При арештованім найшли 850 долярів. — У Дрогобичі занотували кілька випадків недуги Гайне-Медина. Хорі діти ізолювали в пошеснім шпиталі.

— **Самоходова катастрофа** склалася на шосі Вильно—Ліда. Самохід, яким їхав російський діяч із Вильна Александер Божерянов з двома синами, з яких один є православним священиком, впав на телеграфічний стовп і перевернувся в рів. Усі потовклися тяжко, так що їх перевезено до шпиталю.

— **Самогубство при помочі динаміту.** В жахливий спосіб відобрав собі життя 65-літній каменоломний робітник Антін Тарпич біля Мсковича. Він пішов до ліса, взяв динамітовий патрон у рот і довів його до експльозії. Його рознесло на дрібні куснки.

Підчас цілого Конгресу я користав зі свободи рухів, бо священики всюди мали вільний вступ, і докладно всьому й усім приглядався, по церквах, соборах і тут на стадіоні. Я швендявся, куди лише міг і як тільки мені час дозволяв, щоб усе цікаве побачити.

В цей сам день мала теж відправитися Служба Божа в українсько-католицькій шикагській церкві св. Миколая[1]). До Служби Божої мали стати чотири єпископи, в тім числі три американські, тобто еп. К. Богачевський з Філядельфії, еп. В. Такач з Гомстеду (для закарпатських українців) і еп. М. Будка з Канади та четвертий старокраєвий еп. Няраді з Пряшева, що тепер є в Югославії.

При Службі Божій повинен був і я стати до асисти нашим єпископам. Години минали тут на стадіоні так непомітно, немов перемінилися у хвилини. Обовязок кликав мене й о. Куцького, однак ми ніяк не могли рушитися з місця. Жаль було покидати стадіон, те море людей, спів шкільної молоді та святошну Службу Божу, що підносила на дусі, кріпила серце та всю життєву суєту прикривала тінню повного забуття. Ніяк не хотілося залишати цей духовий бенкет, що наповнював мене надземним щастям і радістю. Тут забулося, що чоловік жив на землі!

А ще й погода була така чудова! Небо, ніби на особливший розказ самого Всевишнього-Ювілята очистилося навіть від найменших хмарин і приманювало до себе своєю лагідною синявою. Злегка забарвлювало його сонце срібно-білим мерехтом розсипаного проміння. Природа тішилася цим миром на землі між людьми доброї волі.

Були-ж тут на цім здвизі не лише ревні християни-католики та інші визнавці Розпятого, як ось православні, протестанти, кальвіни, пресвітеріяни та єпископали, але й нехристіяни, однак по-свому всеж віруючі, що поклонялись Єдиному Сотворителю.

„Блаженний є цар, що Його престіл є збудований в серцях Його вірних!" висловився знаний фабрикант самоходів, побожний Форд. А хто з людей не має цього Божого престолу в своїм серці, хто цілком позбавлений релігії, той — як правильно завважує Юм — малощо ріжниться від диких звірів.

Дуже гарно було на стадіоні Жовнірських Піль підчас Евхаристичної Служби Божої, але я бажав також взяти участь у нашій відправі. Бо передусім вона мала відбутися в рідній церкві й крім того до церкви св. Миколая мали прийти церковні достойники греко-католицького обряду болгарської, грецької, румунської, сирійської та інших східніх націй, поруч римо-католицького вищого духовенства. Врешті я підвівся з місця. Одночасно звернув увагу мому невідступному товаришеві, о. Куцькому, що нам пора покинути чуже свято й спішити на своє. Але о. Куцький заявив мені категорично, що він залишиться тут до кінця. Мої намови не помогли і я мусів сам відійти.

Сходами зійшов я вниз, щоб дістатись до шпаліру вояків і чим скоріше вийти зі стадіону. Потім, опинившись на самім вершку горбка, я пристанув, не знаю, з утоми чи цікавости, та обернувся обличчям до стадіону. Обтер піт і розглядався. Внизу майорів живий людський квітник. А у вершинах у спокійному повітрі кружляли під небосхилом літаки, що тарахкотіли, як старокраєвий вітряк. Американцеві, привичаєному до безнастанного автомобілевого шуму, могло здаватися, що це якийсь американський смільчак, утікши перед бистрим оком комунікаційного поліціянта, пустив свого „форда" на повітряні шляхи і гонить по них, як вітер по українських степах...

Зі стадіону доходив мельодійний спів. Там співала молодь Евхаристичний гимн. А тут біля мене одноманітно бреніли мушки, що грались серед золотого проміння в теплім червневім повітрі, навіваючи приємний настрій полудневої літньої пори.

Я упрів і так дуже втомився, що не міг дальше йти. Зрештою можна було трохи відпочати, бо до церкви св. Миколая мав я поїхати самоходом, а по друге був я певний, що наше богослуження зачнеться бодай з півгодинним опізненням. Значить, я брав теж в рахунок не дуже то похвальну вдачу українців, що звичайно бувають „пізніми Іванами".

А тут і лавочка недалеко, ніби запрошувала мене, щоб сісти на ній. На стадіоні хвилювала непроглядна маса людей. Ґрупи шкільної молоді в ріжнобарвних капелюшках нагадували мені галицькі селянські поля, роздріблені межами на загінці. Було там видно одну мережку, немов зі семитрично уложених пільних маків, що чомусь-то завжди росли в Жуірові серед пшениці на нивках Івана Сенева, чи пак Івана „Працьовитого", як його глумливо прозвали односельчани. З тих маків мали користь пастушки, що покрадьки рвали собі їх і закосичувались ними.

Група дівчаток з жовтими капелюшками пригадала мені власну ниву, покриту від кінця до кінця жовтим цвітом гірчиці. Біла смуга привела перед очі стадо гусей на трускавецькій толоці. А потім іще багато іншого пригадувалося мені на тій лавочці під впливом окремих картин і цілої величньої панорами підчас Евхаристичної Служби Божої на стадіоні Жовнірських Піль.

Силоміць відірвавши свої очі та думки від дійсности та минувшини, я пустився дальше йти. Перепхався через юрбу та вийшов із брами. За кілька хвилин я їхав вже самоходом, але від настирливих спомин таки не міг обігнатися. З задуми збудив мене щойно шофер, що привіз мене перед моє тимчасове мешкання. Там я обголився, умився, одягнув на себе рясу і за 20 хвилин стояв вже з асистою при вівтарі в церкві св. Миколая.

(Дальше буде)

[1]) Це тепер покищо найбільша церква в Америці.

— **Жертва праці.** В Констанці помер на затроєння крови професор зоольоґії на університеті в Ясах Борзея, визначний океанограф, що займався головно дослідами над Чорним Морем. Він умер як жертва моря. Рідкий краб (морський рак), якого йому принесли, вкусив його при дослідах у палець. Повстало закаження крови. Лікарі були супроти затроєння безрадні, так що Борзея вмер. В 1919 р. він був міністром освіти в першому румунському коаліційному кабінеті.

— **Шахова олімпіяда в Мінхені.** У звязку з олімпійськими змаганнями в Берліні зачинається 16. ц. м. у Мінхені шахова олімпіяда, що потреває 18 днів. У змаганнях візьмуть участь представники 22 націй. Кожна національна група складається з десятьох грачів. На шахові змагання призначено великий виставовий будинок Баварія-Рінг, що може помістити коло 10 тисяч глядачів.

— **Штучне серце.** Чарльз Ліндберг і проф. Карель задемонстрували на міжнародньому зїзді лікарів у Копенгагені штучне серце, над яким оба працювали кілька літ. „Серце" представляє склину комірку, в яку кладеться хорий орґан. Він живе там дальше при помочі пульсування штучного серця, яке пересилає йому синтетичну кров і кисень. На думку Кареля цей апарат — перший крок на шляху до відкриття ідеального засобу для лікування серцевих недуг, рака, туберкульози, нирок і діябету.

— **Язва комарів у Голяндії.** Як повідомляє голяндська преса, над морем Ісель розмножилися цього року комарі так масово, що стались небувалою язвою для місцевого населення. Наколесники мусять накладати спеціяльні окуляри і затикати ніс та уши, як попадуть в район комарів. Хто на вулиці отворить рот, негайно має комарів повно. Місцевість Медемблік, що лежить серед цього району, населення переіменувало на Мікенблік.

— **Ріжні вістки.** Під чеською Прагою згоріва 3-поверховий магазин, в якому було повно сто вагонів ріжних газів, хемікалів і фарб. — В північній Моравії біля місцевости Рихамтице перевернувся в рів заліжний самохід, причому згинуло на місці 9 осіб, а дві у шпиталі.

З кіна.

Кіно „Касіно": „Одна з тисяча".

Легка німецька комедія з Мартою Еґерт та Гансом Тіміґом у головних ролях. Дотепний сюжет: касієрка підземельної залізниці мріє про те, щоб працювати на божому світі на землі — її наречений летун мріє про те, щоб найти денну працю, бо він мусить розвозити летунську почту завсіди вночі. Їх кохання стає причиною неодного непорозуміння, але і родить легкі, приємні, пісеньки. Дотепні сцени, веселі типи, легка інтрига. У вільних хвилинах Марта Еґерт каже послухати свого голосу, Тіміґ помагає їй мімікою, Веребес додає свій гумор і темперамент.

Кіно „Аполльо": „Такі вже є дівчата" і „Зузанна йде у світ".

Обі фільми цікаві тим, що малюють американський побут: перша — сальони, першорядні розривкові льокалі, яхти; друга — фабрику та Люна-парк. На першій бачите як нудиться американське high life, на другій — як шукає розривки робітництво.

Гарненька американка не може зясувати собі своїх почувань до молодого міліярдера, доки він не виступає супроти неї як „100-процентовий" та не здобуває її дещо брутальною енерґією. Щож — „такі вже є дівчата".

Зузанна з другої фільми таких складних переживань не має. Вона шукає лише трохи радости, якої не легко їй найти з огляду на вік і поверховість; находить її з людиною, якій бракує того самого. Ситуації шабльонові, гра пересічна — куди слабша, як у першій фільмі. Поличник приходить лише раз, а це дозволяє зарахувати фільму до більш „дистинґованих" американських комедій.

——o——

Дивогляди.

ЛЕВ, ЩО ІСТЬ МОРОЗИВО.

В Копенгазі трапилася недавно трагікомічна сцена, яка тільки завдяки щасливому випадкові не закінчилася нещастям. Вулицями середмістя переїздив транспорт циркових звірят. Ніхто не запримітив, що двері одної з кліток не були замкнені. Коли вози переїздили найголовнішою і найгамірнішою вулицею міста, забаглося молодому львови звидіти незнайоме місто. Натиснув на дверцята своєї клітки, а коли вони піддались, лев вискочив на вулицю. На вулиці счинилась паніка. Люди тікали до камяниць і нікому не прийшло до голови спробувати загнати льва знову до клітки. Лев приголомшений гамором і криком, що счинився на вулиці, пустився бігом перед себе. Напроти нього їхав вулицею перекупець морозива зі своїм візком. Коли побачив перед собою дикого звіра, стратив память і сховався під візком. Але заляканий лев скочив наосліп, просто на візок. Очевидно візок розлетівся, а гарне й смачне морозиво розсипалось по вулиці. Лев, який ще ніколи таких ласощів не заїдав, почав облизувати розбиту посудину. Колиж морозиво йому засмакувало, а був це горячий день, кільканадцять літрів ванілевого й сметанкового морозива щезло в бездонній шлунку короля пустині. Лев так розласувався був на солодких присмаках, що не завважив, як двох циркових парубків схопило його знову і замкнули до клітки. Директор цирку мав подвійну страту: мусів заплатити відшкодування перекупцеві морозива і закупити літру рицини для льва, що дістав шлункові болі.

ЛЕДЯНИЙ МУЗЕЙ.

Один американський учений піддав плян уладити в ледяних печерах на Аляскі музей. Думку до того піддали йому останки мамутів, що їх найшли в сибірійських печерах. Лід дуже добре консервує ріжні тварини, куди краще як ріжні хемікалії. Учений пропонує, щоби звірят, чи рослини, які мають бути заховані в музею, умістити в ледяних брилах. Замість скляних габльоток вистане тонка ледяна поволока, а сама температура ледяного музею вистане до законсервування експонатів.

ПОШТА В БОЛІВІЇ.

В однім із поштових відділів у Ля Паз віднайшли мішок із перепискою зперед 30-ти літ. Дивним дивом у цім мішку містилася в більшости переписка болівійського найвищого суду.

СМЕРТЕЛЬНИЙ СМІХ.

„Що за багато — нездорово" — каже пословиця. Її можна теж примінити до сміху. Найкращим доказом є подія, що скоїлася в Ню Йорку. Боб Мічінсон був дуже пильним урядовцем в однім із нюйоркських банків. Одного дня в пообідню пору, Мічінсон скінчив свою працю, і почав переглядати якийсь ілюстрований журнал. Бобові Мічінсонові так припала якась ілюстрація до вподоби, що він голосно розсміявся. Сміх перейшов у безперервний реґіт. Коли його сміх не вгавав, убіг до кімнати брат Боба, схопив до рук часопис, поглянув на ілюстрацію і теж почав сміятись. Тільки він насміявся доволі і перестав сміятись, а Боб Мічінсон реготався далі, аж лягав у кріслі. Не помагали напімнення, крики, лайки — він сміявся безперервно. Інші урядовці пробували ріжних заходів, щоби Боба налякати — дарма. Боба завезли домів, покликали лікаря. Цей дав Бобові насонний лік. Боб заснув, але коли пробудився, почав реготатись наново. Мусіли йому зробити операцію. Лікарі витяли деякі частини нервів, що сильно співділають при сміху у людини. Бобові нічого не помагало. Сміявся день і ніч. На вістку, що йому виповіли посаду в банку, Боб дістав такі пароксизми сміху, що качався по долівці. Його положення було скрутне. Того самого дня, коли Боб рішився покінчити з життям, дістав він від театрального підприємства пропозицію обняти посаду розсміяного глядача. День у день сидів Боб Мічінсон у театрі і вічно усміхнений... і такий трагічний. Кожного вечора реготався поневолі, аж одного вечора тріснула йому від безнастанного сміху бючка. Ще цієї самої ночі він умер і аж смерть звільнила його від жахливого безперервного сміху.

——o——

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

WIADOMOŚCI ROLNICZE. Lwów, 16. i 23. sierpnia 1936, R. III. № 32/33.

RYCERZYK NIEPOKALANEJ. Niepokalanów, sierpień 1936. R. IV. № 8.

BULLETIN MENSUEL DE RENSEIGNEMENTS ECONOMIQUES ET SOCIAUX. Rome, juillet 1936. A. XXVII. № 7.

Спорт.

ОЛІМПІЙСЬКІ ВИСЛІДИ.

ВЕСЛЯРСТВО.

Одинки.

1) Шефер (Нім.) 8:21,5. 2) Газенер (Австрія) 8:25,8. 3) Баррав (Ам.). 4) Кемпбел (Канада). 5) Руфлі (Швайцарія). 6) Джіорджіо (Арґентина).

Двійки без керманича.

1) Анґлія 7:20,8. 2) Німеччина 7:26,2. 3) Польща 7:36,2. Польща добула одинокі бронзову медалю у веслярстві, хоч мала надію на багато кращі успіхи.

Двійки з керманичем.

1) Німеччина 8:36,9. 2) Італія. 3) Франція. 4) Данія. 5) Швайцарія. 6) Югославія.

Чвірки без керманича.

1) Німеччина 7:01,8. 2) Анґлія. 3) Швайцарія. 4) Італія. 5) Австрія. 6) Данія.

Чвірки з керманичем.

1) Німеччина 7:16,2. 2) Швайцарія. 3) Франція. 4) Голяндія. 5) Мадярщина. 6) Данія.

Вісімки.

1) Америка 6:25,4. 2) Італія 6:25. 3) Німеччина 6:26,3. 4) Анґлія. 5) Мадярщина. 6) Швайцарія.

ПЛАВАННЯ.

400 м. жінок.

У півфіналах 400 м. (довільний стиль) жінок перемогли Геґер (Дан.) і Мастенбрук (Гол.).

Скоки жінок.

У скоках жінок із вежі перемогли: 1) Пайтон Г. (Ам.). 2) Дан (Ам.). 3) Кеґлер (Нім.). 4) Осава (Яп.). 5) Гілісен (Ам.) 6) Коно (Яп.).

200 м. клясичний жінок.

У передбігах жінок на 200 м. клясичний стиль перемогли: Гамуро (Яп.) 2:42,5 (ол. рек.). Іто (Яп.). Гегне (Ам.). Спенсе (Ам.). Коіке (Яп.).

Півфінали 1.500 м. мужчин.

У півфіналах 1.500 м. мужчин перемогли Гераза (Яп.) 19:48,6 с. і Медіка (Ам.) 19:42,8 с.

Фінал 100 м. горілиць.

У плавацьких змаганнях мужчин 100 м. горілиць переміг: 1) Кіфер (Ам.) 1:05,9 (ол. рек.). 2) Ванденверґ (Ам.) 1:07,7. 3) Кіокава (Яп.) 1:08,4. 4) Дріздаль (Ам.). 5) Йошіда (Яп.). 6) Коіма (Яп.) — самі американці й японці.

Скоки.

У плавацьких скоках мужчин переміг 1) Вайн (Ам.)

Гінці 4 × 100 м. жінок.

По завзятій боротьбі перемогли: 1) Голяндія 4:36 с. (ол. рек.). 2) Німеччина 4:36,8. 3) Америка 4:40,2. 4) Мадярщина. 5) Канада. 6) Анґлія.

ВОТЕРПОЛЬО.

Голяндія — Швеція 4:3. Австрія — Анґлія 3:3.

ШЕРМ.

У дружиновім фіналі шаблі перемогла Мадярщина 2) Італія. 3) Німеччина. 4) Польща.

До фіналу індивідуальних змагань у шаблі ввійшли: Марці, Ґаваїні, Пінтон (усі Італія). Кабош, Ґерей, Райчані (Мад.), Ван ден Ноймер (Бельґ.), Собік (Польща), Льозерт (Австрія). За перше місце змагатимуться мабуть Пінтон і Кабош.

Польща добувала досі третє місце. Цього року Німеччина зіпхнула Польщу на четверте.

ГІППІКА.

В олімпійському конкурсі уїздження коня переміг Колін (Нім.) на коні „Хронос". 2) Герґарш (Нім.). 3) Підгайски (Австрія).

КОШІВКА.

Фінал розіграли дружини підчас зливного дощу. Золоту медалю добула Америка, що перемогла Канаду 19:8. У змаганнях за третє місце Мексик переміг Польщу 26:12. У змаганнях за пяте місце: Филипіни — Уруґвай 33:23. Черговість дружин така: 1) Америка. 2) Канада. 3) Мексик. 4) Польща. 5) Филипіни. 6) Уруґвай. Польща стратила і тут нагоду добути бронзову медалю.

ГАКІВКА.

Індія — Франція 4:3.

ФІНАЛ ПОРИВАНКИ.

Німеччина — Австрія 10:6.

ІНШІ ВИСЛІДИ.

МИСТЕЦТВО СВІТА В СТРІЛЯННІ З ЛУКА.

У Празі почалися змагання лучників за світове мистецтво. У стрілянні жінок на довшу віддаль перемогла Курковська-Спихайова. У стрілянні мужчин: 1) Чех. 2) Пруґар (Пол.).

ПОЛЬЩА — МАДЯРЩИНА 2:0.

У Варшаві відбуваються ситківкові змагання між Польщею й Мадярщиною. Гебда (П.) переміг Дальоша (Мад.) 6:2, 9:7, 7:9, 6:3, а Тарловський (П.) — Шірелі (М.) 6:3, 7:5, 7:5.

Театри

Український Національний Хор під мист. проводом Дм. Котка.
17. VIII. Таусте.
18. VIII. Чортків.

Український Нар Театр. ім. І. Тобілевича.
Снятин:
16. VIII. Ой не ходи Грицю — стара постановка.
Карлів:
16. VIII. год. 3. попол. „Дівча з Маслосоюзу".
Снятин:
17. VIII. Муж двох жінок.
18. VIII. Інваліди.
Зі Снятина іде театр до Городенки.

Великий Театр:
Неділя, 16. VIII год. 3.30 попол. Аб. 22. „Малощо не пошлюбна ніч". Ціни найнижчі; год. 8. веч. Аб. 23. „Пані президентова".
Понеділок, 17. VIII. год. 8. веч. „Пані президентова".
Вівторок, 18. VIII. год. 8. веч. „Малощо не ніч пошлюбна".
Середа, 19. VIII. год. 8 веч. „Пані президентова".
Четвер, 20. VIII. год. 8. веч. „Малощо не ніч пошлюбна".
П'ятниця, 21. VIII. год. 8. веч. „Пані президентова".

Театр Ріжнородностей:
Нечинний.

Кіна.

АПОЛЬО: „Такі то дівчата", „Зузанна їде у світ".
АТЛЯНТИК: „Нові Тарзанові пригоди".
ВАНДА: „Осінні маневри", „Індійські мисливці".
ГРАЖИНА: „Забута людина", „Нічна стежа" з Фліпом і Фляпом.
КАСИНО: „Одна з тисяча" з Мартою Еґерт.
КОПЕРНИК: „Геройська фортеця Дуомонт" і звукові додатки.
МАРУСЕНЬКА: „Геройська фортеця Дуомонт" і звукові додатки.
МЕТРО: „Правда про кохання" і „Чарівник Сам".
МІРАЖ: „Те, що люблять мужчини", „Не мала баба клопоту".
МУЗА: „Мельодії знад Дунаю".
ПАКС: Нечинне.
ПАЛЯС: „Тайна п-и Брінкс".
ПАН: „Імітація життя", „Нічне життя богів".
РАЙ: „Кохай лише мене" і музична комедія.
СОЇТ: „Щораз вище" з Гарольдом Льойдом і „Що може Париж".
СТИЛЕВЕ: Цирк „Саран" із Лео Слезаком, ревія „З усього серця".
ТОН: „Сеньоріта в масці", „Світло в темряві".
УТІХА: „Голос засудженця", ревія „Чін-Чон-Чан".
ХИМЕРА: „Кохання для початкуючих".

ФОТОПЛЯСТІКОН.
(пл. Марійська 5.)
„Швеція".

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Неділя, 16. серпня 1936.

Відень (506,8) 11.45 Симф. концерт, 13.00 Розр. концерт, 15.40 Камер. музика, 17.10 Веселі віденські комедії, 21.15 Зальцб. фестіваль: „Єдерман". **Братислава** (298,8) 16.30 Слов. нар. пісні, 18.15 Мадярська форт. музика, 22.35 Словацькі нар. пісні. **Прага** (470,2) 9.50 Сальон. квартет, 19.05 Військ. орх., 21.10 Нар. пісні й танки, **Париж** (1648) 11.00 Легка музика, 14.00 „Сен-амур, аре, біфе" оп. Івена, 14.45 Симф. музика, 19.00 Радіо-цирк, **Білгород** (437,3) 11.00 Нар. музика, 17.00 Нар. мельодії, 18.50 Скрипка, **Берлін** (356,7) 9.00, 10.00, 12.00, 22.30 Музика, **Кенігсвустергавзен** (1571) 14.00 Камер. музика, 20.00 Девята симфонія Бетовена, **Будапешт** (549,5) 12.30 Концерт, 19.50 Форт. ресітал, 17.00 Циг. музика, 19.00 Сальон. музика, **Мілано** (368,6) 17.00 Синкопована музика, 20.40 Симф. танки, **Рим** (420,8) 12.20 Камер. музика, 20.45 „Ідь Гуарані" оп. Гомеза.

Понеділок, 17. серпня 1936.

Відень (506,8 11.25 Нар. музика, 17.30 Солісти, 21.00 Розр. концерт, 22.10 Арії та пісні, Корідорі сопран, 22.50 Австрійські композитори. **Братислава** (298,8) 20.35 Спів. **Кошиці** (259,1) 18.00 Для Закарпаття. **Прага** (470,2) 16.10 Концерт, 17.40 Спів, 21.15 Камер. твори Бетовена. **Париж** (1648) 17.30, 20.45 Концерт, 20.00 Пісоньки. **Білгород** (437,3) 17.20 Нар. музика, 19.50 Нар. пісні. **Берлін** (356,7) 9.00 Розр. музика, 15.00 Барвна всячина, 16.30 Німецькі пісні Брамса, Шумана, Вольфа, 19.00 Веселий вечір **Кенігсвустергавзен** (1571) 8.00 Нар. танки та пісні, 12.00 Популярна і нар. музика, 15.00 Солісти, 17.40 Болгарські пісні, 18.00 Танки від Баха до Шимановського. **Будапешт** (549,5) 12.05 Спів, 21.35 Камер. музика, 23.10 Циг. музика. **Мілано** (368,6) 11.30 Легка музика, 13.30 Розр. концерт, 21.15 „Мірелья" оп. Остатія. **Рим** (420,8) 13.10 Легка музика, 17.15 Розр. концерт, 20.40 Віольонч. ресітал.

Вівторок, 18. серпня 1936.

Відень (506,8) 15.20 Діточі пісоньки, 17.20 Солісти. Штарен баритон, 20.00 Барвний світ оперетки. Баер сопр., Баньовіні тенор, **Кошиці** (259,1) 18.30 Чеські пісні. **Прага** (470,2) 16.50 Скрипка, 18.05 Радіймо, приятелі, попурі на нар. теми. **Париж** (1648) 11.00 Симф. музика, 17.30 Концерт, 20.00 Форт. ресітал, 20.45 Словно-муз. авд. **Білгород** (437,3) 13.15 Нар. пісні, 17.00 Співочий ресітал, 18.00 Нар. музика, 20.50 Арії та пісні. **Берлін** (356,7) 12.00 Популярна музика, 16.00 Розр. музика, 16.30 Пісні, 17.00 Форт. ресітал. **Кенігсвустергавзен** (1571) 11.00 Розр. концерт, 14.00, 17.00, 18.00, 20.10 Музика. **Будапешт** (549,5) 12.05 Концерт балалайк. орх., 17.00 Хор, 18.20 Сальон. музика, 20.00 Спів. **Мілано** (368,6) 11.30 Легка музика, 20.45 „Ідь Гуарані" оп. Гомеза. **Рим** (420,8) 13.20, 21.15 Розр. концерт, 17.15 Вок. концерт, 22.15 Танк. музика.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 16. серпня 1936.

8.00 Раніша авдиція, 8.03—8.45 Авд. для села: Рільнича газета, Музика з гр. пл., Огляд ринків рільних продуктів, Музика з гр. пл., 8.45 Ранішній денник, 8.55 Програма. 10.30 „В Еспанії" гр. пл., 11.00—13.10 Трансм. із Зальцбурґа: Сучасна музика; у перерві в год. 12.00 Інсценізація в суч. французькім театрі, 13.10 „Газард" фраґм. із пов. Тад. Уляновського „Христів Банк", 13.20 **Муз. поранок, орхестра і Люба Левицька сопран.** 14.30 Призадумаймося над родами озимих збіж; Як забезпечити будинки перед вогкістю та грибом, 15.00 Легка музика з гр. пл., 15.20 Реклям. концерт, 15.30 Тисяча тактів музики, орх., 16.30 Звіт із із Радзиміна, 17.35 Із маловідомих опер, гр. пл., 17.50, 22.00 Із Олімпіяди, 18.55 Підвечірок при мікрофоні; орх., 20.25 Скеч: Парнас і земля, 20.40 Політичний огляд, 20.50 Вечірній денник, 21.00 „Коні звиті з пари" літер. авд. Ст. Васілевського з муз. авд., 21.30 Форт. ресітал, 22.30 Спортові вістки, 22.35 Дуети та пісні: Поплавський тенор, Чекотовський баритон, у супр. форт.; у перерві: Останні вістки, 23.00 Закінчення авдиції.

Понеділок, 17. серпня 1936.

11.57 Сиґнал часу, 12.03 Суспільна гутірка, 12.08 Фр. Леґар: Вимки з оп. „Країна усміху", гр. пл., 12.13 Полудневий денник, 12.23 Польські артисти, з гр. пл., 14.30—15.30 Програма на сьогодні, Трохи інформацій, Легка музика з гр. пл., 15.30 Господарські вістки, 15.45 Що я побачив крізь люнету, 16.00 Концерт орх., 16.45 Як пізнати добрий набіл, 17.00 Концерт солістів: Мазанек бас, Мікушевський скрипка, 17.50 Лови на молоді тетеруки, 18.00 Форт. джез, 18.20 Роля львовян у житті та творчості молодої Польщі, 18.35 Програма на завтра, 18.40 Реклямовий концерт, 18.50 Актуальна гутірка, 19.00 Легка музика з гр. пл., 19.30 Концерт орх., Цивінська сопран, форт., 20.30 Із Перегінська на Гільчу, 20.45 Вечірний денник, 20.55 Актуальна гутірка, 21.00 Симфонія літнього дня, 22.00 Німеччина під враженням Олімпіяди, 22.15 Спортові вістки, 22.25 Сальонова музика; у перерві в год. 22.55 Останні вістки, 23.00 Закінчення авдиції.

Вівторок, 18. серпня 1936.

11.57 Сиґнал часу, 12.03 О. Недбаль: „Польська кров" попурі, гр. пл., 12.13 Полудневий денник, 12.23 Концерт: Літні настрої, 14.30—15.30 Програма на сьогодні, Трохи інформацій, Для розривки, гр. пл., 15.30 Господарські вістки, 15.45 Скринька ПКО, 16.00 Славні вальси, гр. пл., 16.45 Відчит: Гетьман Ст. Конєцпольський, 17.00 Концерт симф. орх., 17.50 Ростини-барометри, 18.00 Сільва рерум, 18.05 Ідемо на прогульку, опов. для дітей, 18.15 Легка музика з гр. пл., 18.25 Література міщанства у XVII. ст., 18.35 Програма на завтра, 18.40 Рекл. концерт, 18.50 Актуальна гутірка, 19.00 „На поверх вище" оперетка Іґн. Ґертнера, 20.30 „З морською книжкою над море", 20.45 Вечірний денник, 20.55 Актуальна гутірка, 21.00 Концерт нар. капелі, гутірка, 22.00 За кулісами Олімпіяди, 22.15 Спортові вістки, 22.25 Танкова музика; у перерві в год. 22.55 Останні вістки. 23.00 Закінчення авдиції

БІРЖА.

Варшава (ПАТ)

ГРОШІ.

Купно — продажа: Бельґи бельґ. 89.76—89.33, Дол. американські 5.32.50 — 5.29.50, Доляри канад. 5.31.50 — 5.28.50, Фльорени голянд. 361.52 — 359.80, Франки фр. 35.07 — 34.91, Франки шв. 173.62 — 172.78, Фунти англ. 26.81 — 26.65, Ґульдени данціґські 100.20 — 99.80, Корони чеські 20.10—19.70, Корони данські 119.64, 118.80, Корони норв. 134.63—133.65, Кор. шв. 138.13—137.15, Ліри італ. 36.50—34.50, Марки фін. 11.81—11.60, Марки нім. 140 — 136 Шил. австр. 99 — 98, Марки нім. срібні 150—145.

Акції.

Банк Польський 97.50, Вугіль 14.75. Норблін 59.50, Островець серія б. 28.50, Стараховичі 33.25—33.

Папери.

3 інвест. 1 ем. 65, 2. ем. 62.25, 4 прц. 47.50—47.25, 7 стаб. 48.50—49.50.

Заставні листи.

5 прц. Л. З. Б. Г. 47.50—49.50, 4 прц. Л. З. Бк Г. 38—40. 4 і пів прц. Л. З. Бк Гіпот. 40—43, 4 прц. ТКЗ. 38—39, 4 і пів прц. ТКЗ. 40— 42, 4 і пів прц. БГК. 62—65, 4 прц. БГК. 60—65.
Долярівка 47—47.75, 1. ем. Прем. 63—65, 2. ем. Прем. 61.—63.

Збіже.

Ціни льоко Львів	від — до
Ячмінь одн.	15.75—16.00
Ячмінь на пиво	15.25—15.50
Мука жит. вит. 0— 30прц.	24.00—24.30
Мука жит. 0—50 прц.	23.00—23.50

Інші курси без зміни.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що від дня 15. серпня ц. р. кооперативам платить за: льоко Львів.

1 кг. масла десерового бльок. без опакування	2.15 зол.
1 кг. масла десер. бочкового включно з бочк. опакуванням	2.20 „
1 кг. масла експорт. включно з експортовим опакуванням дає зачет	2.40 „
1 л. молока від 10. VII	0.13 „
1 к. яєць	2.60 „

Тенденція на масло зниж*кова, на молоко слаба, на яйця вдержана.
Маслосоюз повідомляє, що в дні 15. VIII. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої птиці, льоко подвір'я птахомясарні „М. С." у Львові, (пл. Більчевського ч. 3) такі ціни:

Курята 1. кл. щойно від 0.80 кг. вгору	0.90 „
Курки без остріг 1. кл.	0.90 „
Качки молоді, товсті 1. кл.	0.85 „

Ціни денні.
Приймає птицю тільки першої кляси. Гірших сортів рішуче не приймає.